

**ПОЛ У. ФЕЪРМАН, ФРЕДЕРИК
ДАНЕЙ, МАНФРЕД БЕНИНГТЪН
ЛИ
НЕИЗВЕСТНИЯТ РЪКОПИС
НА Д-Р УОТСЪН**

Превод от английски: [Неизвестен], —

chitanka.info

Елери размишляваше.

И то доста дълго.

След това стана, грабна десетте страници от току-що напечатания текст и ги разкъса на четири неравни части.

Мрачно погледна замлъкналата пишеща машина. Тя издевателски гледаше към него.

И точно тогава звънна звънецът на вратата.

— Оставете сандвичите на масата — извика Елери, — и вземете парите.

Посетителят не го послуша. Влезе в стаята, където изнемогваше великият човек. Елери измърмори:

— А, вие ли сте? Помислих, че е момчето от кулинарния магазин.

Грант Еймс трети с безцеремонността на привилегирован безделник-милионер се насочи право към бара. Мушна там голям пакет, увит в груба хартия, взе бутилка уиски и чаша.

— Между другото, донесох нещичко — обяви Еймс. — И то поинтересно от вашите сандвичи. Казах ви, че донесох нещо, нима не ме чухте?

— И какво е то?

— Онзи пакет, до бутилката с джина.

Елери извърна глава към посоченото място, но Грант го спря.

— Ще трябва да ви обясня как стоят нещата, Маестро. Най-напред как започна всичко. Вчера, след обед се събрахме една малка компания в Уестчестър. Малко се поразкършихме.

— Върви им на някои — каза Елери със завист.

— По някакъв тайнствен начин при мен попадна този пакет и ето нося ви го, според молбата.

— Чия молба?

Елери нито веднъж не беше погледнал към пакета.

— Нямам представа. Когато се приготвих да се измъкна, открих върху седалката на ягуара си този плик. На него беше написано: „Моля, предайте го на Елери Куин.“ Струва ми се, че това е някой, който се бои от вас и не се решава сам да ви го предаде, а освен това знае, че сме неразделни приятели.

— И какво трябва да направя? — кисело попита Елери.

— Нямам представа. Това е ръкопис. Като че ли е стар. Навярно трябва да го прочетете.

Без желание, но не и без любопитство Елери взе пакета.

— Почеркът е женски.

Елери извади от пакета тетрадка с картонени корици, на която с едър старомоден шрифт беше напечатано „бележник“.

— Наистина, като че ли тетрадка е стара.

Грант с хитра усмивка следеше Елери, който прочете първата страница, отвори широко очи, обърна страницата, прочете втората, след това и третата страница.

— Боже господи! — възкликна той. — Струва ми се, че това е едно от приключенията на Шерлок Холмс, описано от доктор Уотсън. При това е оригинал!

— Мислите ли, че е оригинал?

— Страхувам се, че някой иска да ме подведе. Една неизвестна история за Шерлок Холмс! — Разлисти тетрадка. — Дори нещо повече, ако се съди на пръв поглед, това е роман. Неизвестен роман! — поклати глава.

— Не вярвате ли, че това е оригинал?

— Засега на нищо не вярвам. Но струва ми се шансовете са милион към едно, че това е фалшификат.

— Прочетете поне първата глава.

— Грант, нямам време!

— Дори за един нов роман за Шерлок Холмс?

— Дявол да ви вземе, — Елери дълго и с раздражение разглежда тетрадка, след това въздъхна, точно като баща си, седна и се зае да я чете.

ИЗ ЗАПИСКИТЕ НА ДЖОН УОТСЪН, ДОКТОР ПО МЕДИЦИНА ГЛАВА I КОМПЛЕКТ ХИРУРГИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ

— Вие сте съвсем прав, Уотсън. Напълно е възможно Нощната сянка да е жена.

Беше ясна утрин през есента на 1888 г. Вече не живеех постоянно на Бейкър стрийт 221-б. След женитбата си бях поел задължението — доста приятното задължение — материално да осигурявам жена си и затова възобнових лекарската си практика. И предишният тесен контакт с моя приятел мистър Шерлок Холмс се смени с редки срещи. Моята жена, най-внимателната от всички жени, приемаше тези отношения с рядко търпение. Редовните читатели на моите несъвършени произведения за делата, които разследва Шерлок Холмс, я помнят като Мери Морстън, с която ме свързва щастливата случайност, когато заедно с Холмс бях зает с делото, озаглавено от мен като „Знакът на четиримата“.

Една сутрин на закуска Мери каза:

— Получих писмо от леля Агата. Бедната. Животът на една стара мома е толкова самотен. Пише, че лекарят ѝ наредил да лежи.

— Сама ли е?

— Не, живее с Бет, моята стара бавачка, и един работник, който се грижи за къщата и градината.

— Ако любимата племенница ѝ погостува, това ще бъде за нея по-добро от всяко лекарство.

— Наистина, тя направо не ме моли, само плахо намеква, но аз се колебая...

— Мисля, че трябва да заминеш, Мери. Две-три седмици в Корнуел и на теб ще ти бъдат от полза. Напоследък малко си

побледняла.

Моите думи бяха напълно искрени, но отчасти бяха продиктувани и от други по-мрачни мисли. Няма да бъде преувеличено, ако кажа, че през онова утро на 1888 г. всеки мъж в Лондон, който имаше чувство за отговорност, би бил радостен, ако можеше да изпрати жена си, сестра си или любимата си във от града, стига да му паднеше такава възможност. Причината за това беше само една, и то доста сериозна. Нощем по улиците и тъмните кюшета на града тършуваше Джек Нощната сянка. И макар че нашата тиха къщичка в Падингтън се намиреше далеч от Хуайтчепел, където се подвизаваше маниакът, който можеше да бъде спокоен? Когато станеше дума за това чудовище, логиката не помагаше.

— Не ми се иска да те оставям сам, Джон.

— Предлагаш ми да замина с теб ли?

Мери се разсмя.

— Пази боже! В Корнуел ти ще се побъркаш от скука. По-добре си събери куфара и отиди да погостуваш на своя приятел Шерлок Холмс. Знаем, че винаги си добре дошъл на Бейкър стрийт.

Да си призная, много-много не се съпротивлявах. Предложението на Мери беше доста съблазнително. И така, след като я изпратих в Корнуел и бързо уредих всички въпроси, свързани с лекарската ми практика, се преместих при Холмс не само за свое, но лаская се от надеждата и за негово удоволствие.

Просто е удивително колко лесно възстановихме установения между нас ред.

— Слушайте, Холмс, с нищо не съм ви дал да си помислите, че подобна мисъл се е мярнала в главата ми.

Холмс се усмихна, наслаждавайки се на играта.

— Признайте, Уотсън, че познах. Вие не сте прав, като твърдите, че не сте издали мислите си.

— Но аз седях спокойно, фактически неподвижно и си четях „Таймс“.

— Очите и главата ви съвсем не бяха неподвижни. Както четяхте, спряхте поглед на крайната колонка отляво, в която се описва новото злодеяние на Джек Нощната сянка. Малко след това откъснахте поглед от написаното и се намръщихте. Беше очевидно, че се възмущавате как може такава чудовище безнаказано да скита по улиците на Лондон.

След това, приятелю, погледът ви се спря на списание „Стренд магазин“, което се намира до вашия стол. Списанието е отворено на рекламата на фирмата „Белдел“, която предлага вечерни тоалети за дами уж по умерени цени. Манекенката показва един такъв тоалет на снимката. Изразът на лицето ви веднага се измени. Станахте някак си замислен. И запазихте този израз, докато не преместихте поглед към портрета на нейно величество, който виси над камината. Миг след това чертите на вашето лице се смекчиха и вие кимнахте с глава. Уверихте се в мисълта, която ви дойде наум. В този момент изразих съгласие с предположението, че Нощната сянка може да се окаже и жена.

— И тъй като заговорихме за Джек Нощната сянка — казах аз, — позволете ми да ви задам един въпрос: защо досега не сте се заинтересували от това дело, Холмс? Бихте оказали огромна услуга на жителите на Лондон.

— Бях зает. Както ви е известно, съвсем наскоро се върнах от континента, където кметът на един град ме помоли да отгатна една извънредно любопитна загадка.

— Но Нощната сянка доведе до задънена улица лондонската полиция!

— Мога да ви уверя, че това говори по-скоро за безпомощността на Скотланд ярд, отколкото за находчивостта на Нощната сянка. Мисля, че скоро всичко ще свърши. В някоя от следващите нощи Лейстрејд ще се натъкне на Нощната сянка, когато маниакът извършва убийство, и победоносно ще го предаде в ръцете на правосъдието.

Позвъни се на вратата и това прекъсна нашия разговор.

Минаха няколко минути и чухме стъпките на мисис Хедсън, която се качваше по стълбата. Когато влезе, видях в ръцете ѝ пакет, увит в амбалажна хартия.

— Я да видим какво са ни донесли? Хм, големината му е приблизително петнадесет дюйма на шест, дебел е четири дюйма. Грижливо е опакован. Най-обикновена амбалажна хартия. Пощенският печат сочи Хуайтчепел. Името и адресът са написани с женска ръка, която бих казал, рядко държи писалка.

— Твърде е възможно, ако се съди по драскулките. Почеркът несъмнено е женски.

Появяването на пакета предизвика живия интерес на Холмс. Да не говорим за мен. Неговите дълбоки сиви очи заблестяха, когато

разгъна хартията, извади плосък кожен калъф и ми го протегна.

— Какво ще кажете по този повод, Уотсън?

— Това е комплект хирургически инструменти.

— Кой би могъл по-добре от вас да знае това! Не смятате ли, че това е доста скъпа вещ?

— Да. Кожата е от най-високо качество. И изработката е превъзходна.

Холмс сложи калъфа на стола. Отвори го и ние замълчахме. Беше стандартен комплект хирургически инструменти. Всеки лежеше в съответната вдлъбнатинка от тъмночервено кадифе, с което калъфът беше подплатен отвътре. Една вдлъбнатинка беше празна.

— Кой инструмент липсва, Уотсън?

— Големият скалпел.

— Да започнем с очевидното. Тези инструменти са принадлежали на медик, който е изпаднал в нужда.

Принуден както винаги да призная своята слепота, промърморих:

— Страхувам се, че това е очевидно за вас, но не и за мен.

Погълнат от разглеждането, Холмс отговори разсеяно:

— Ако се окажете материално притеснен, Уотсън, кое от имуществото си ще отнесете в заложната къща най-накрая?

— Разбира се, медицинските си инструменти, но...

— Точно така.

— Но защо смятате, че инструментите са били заложени в заложна къща?

— Има две доказателства. Погледнете ето тук през лупата.

Погледнах посоченото място.

— Виждам бяло петънце.

— Това е прах за чистене на сребърни предмети. Нито един хирург не чисти инструментите си с такъв прах. Тези са били почистени като обикновени прибори за хранене от някого, който се е интересувал само от външния им вид. Виждате ли върху страничната плоскост на калъфа бележка с тебешир? Почти се е изтрила, но ако се вгледате, ще видите, че това е номер. Такъв номер лихварят обикновено пише върху предмета, който се залага. Очевидно той съответствува и на номера на квитанцията.

Почувствувах как се изчервявам. Сега всичко беше ясно като бял ден.

— Значи калъфът е бил откраднат! — възкликнах аз. — Откраднат от някой хирург и заложен за грошове в заложна къща.

— Ако лихварят изпитваше и най-малкото подозрение, че комплектът е откраднат, не би го поставил на витрината, което, както не се и съмнявам, сте забелязали.

— Откъде знаете, че калъфът е стоял на витрината?

— Погледнете внимателно — каза Холмс. — Калъфът е бил отворен и е стоял на място, където е падало слънцето. Нима не ни говори за това избелялата ивица върху кадифената подплата на вътрешната страна на капака? Дори нещо повече, това крайче е избеляло толкова, че калъфът по всяка вероятност дълго време е стоял на витрината.

Можех само да кимна. Както винаги, достатъчно беше Холмс да поясни своите поразителни наблюдения и те веднага започваха да изглеждат примитивно прости.

— Жалко — казах аз, — че не знаем къде се намира заложната къща. Струва си да изясним откъде попадна при нас този любопитен подарък.

— Може би с времето ще изясним и това, Уотсън каза Холмс. — Заложната къща, за която става дума, се намира далеч от шумните улици. Гледа на юг и е разположена на тясна уличка. Работите на лихваря съвсем не са блестящи. Може дори да се добави, че е чужденец. Но вие, разбира се, сам виждате всичко това?

— Нищо подобно не виждам — казах аз отново уязвен.

— Напротив — проговори Холмс, допирайки крайчетата на пръстите на двете си ръце, — вие виждате всичко това, скъпи мой Уотсън, но не правите никакви изводи. Да разгледаме моите заключения поред. Тези инструменти с радост щяха да бъдат купени от някой от многобройните студенти-медици в Лондонското сити, което несъмнено би се случило, ако заложната къща се намираще на някоя голяма и оживена улица. Оттук идвам до извода, че тя се намира далеч от оживените места на града. Обърнете внимание и къде се намира избелялото място. Това е равна ивичка в горния край на кадифената подплата. Следователно слънцето е огрявало отворения калъф, когато се е намирало в зенита, и зданията на противоположната страна на улицата не са закривали лъчите му. Значи заложната къща се намира по южната страна на някоя малка и тясна уличка.

— А как определихте, че лихварят по произход е чужденец?

— Погледнете цифрата седем, написана с тебешир отстрани на калъфа. Вертикалната чертичка се пресича от малка хоризонтална. Само чужденците пишат седмицата по този начин.

Отново се наведе над калъфа и мушна пинцетите си под кадифената подплата. Тя поддаде и той я повдигна.

— Аха, какво е това? Да не би опит да се скрие...

— Да се скрие какво? Петна? Драскотини?

— Ето какво — каза той, — сочейки със своя дълъг и тънък пръст.

— Но това е герб?

— Ключът към личността, на която е принадлежал комплектът с инструментите.

— Чий е този герб, Холмс?

— Моля да ме извините, Уотсън — каза Холмс, излизайки от унеса си, — на Чайрс. На Кенет Осбърн, херцог Чайрски.

Това име ми беше добре известно, както впрочем и на цяла Англия.

— Блестящ род.

Холмс разсеяно кимна.

— Владенията му, ако не се лъжа, се намират в Девъншир, на края на блатата, сред ловни полета, които се ползват с огромна популярност между спортистите-аристократи. Притежава голям дом, който по-скоро прилича на феодален замък и съществува вече четиристотин години, класически образец на готическия стил. Слабо съм запознат с историята на Чайрс, ако не се смята този общоизвестен факт, че името им никога не е било свързано с престъпния свят.

— Значи, Холмс — казах аз, — отново се връщаме към първоначалния въпрос. Защо са ви изпратили този комплект инструменти?

— Труден въпрос.

— Може би обяснителното писмо се е задържало?

— Не е изключено да сте прав, Уотсън — каза Холмс. — Затова предлагам да предоставим на лицето, което ни изпрати това, малко време, да кажем до... до утре, 10,30 часа сутринта. Ако до това време не получим обяснение, ще ни се наложи да се отправим към Падингтънската гара и да седнем в експреса за Девъншир.

— С каква цел, Холмс?

— С двойка. Първо, краткото пътешествие из селските местности по това време на годината, когато природата сменя цветовете си, ще подеждува освежително на двама мухлясали лондончани.

— И второ?

Аскетичното лице на Холмс се озари от странна усмивка.

— Справедливостта изисква — каза моят приятел Холмс — собствеността на херцог Чайрски да му бъде върната, не е ли така?

ЕЛЕРИ ПРОДЪЛЖАВА

Елери се откъсна от ръкописа. Грант Еймс трети продължаваше да си пие уискито.

— В края на краищата черният ви дроб няма да издържи — каза Елери.

— Вижте го какъв моралист... Говорим за ръкописа. През 1888 г. Шерлок Холмс получава тайнствен комплект хирургически инструменти. Мобилизира всичките си изключителни способности и се впуска в едно от своите знаменити приключения. Три четвърти век по-късно друг един пакет донасят при друг знаменит детектив.

Елери се намръщи.

— Единственото, което мога да кажа в дадения момент е, че този почерк, който, като че ли принадлежи на Уотсън, е акуратен, твърд, но на места нечетлив.

— Много сте далеч от Холмс, приятелю. Въпросът е дали това наистина е почеркът на Уотсън? Истински ли е този ръкопис? Е, хайде, Куин, покажете вашите способности.

— Млъкнете, най-послед! — извика Елери и се зае да чете понататък.

ГЛАВА II

ЗАМЪКЪТ КРАЙ БЛАТОТО

С учудване и удовлетворение наблюдавах с какъв интерес Холмс се вглеждаше в пейзажа, мяркащ се зад прозорците на експреса, който ни отнасяше към Девъншир. Внезапно разкърши слабите си рамене.

— Ах, Уотсън, как ободрява свежият въздух на приближаващата зима.

В този момент не споделях неговото мнение, тъй като въздухът в купето беше отровен от вонящата пура, която държеше между зъбите си един мрачен шотландец, пътуващ заедно с нас.

Скоро слязохме на малка селска гаричка. Холмс мушна ръце в джобовете си, неговите дълбоки очи горяха, както често се случваше, когато е обзет от поредния проблем.

— Уотсън — каза той, — хайде да намерим някоя кола и по-скоро да приключим с тази работа.

Понито, което получихме, несъмнено беше близък роднина на онези диви кончета, които се носеха сред блатата, но все пак беше достатъчно послушно и бързо тичаше по пътя от селото към владенията на Чайрс.

Скоро се показва кулата на замъка Чайрс, която придаваше още по-меланхоличен вид на местността.

— Съмнявам се, Уотсън, че в тази зловеща каменна грамада ще ни посрещне весел човек с розови бузи.

— Защо мислите така?

— Хората с дълго родословие обикновено отразяват колорита на околната среда.

Портиерът ни въведе в студена гостна с високи сводове и попита за нашите имена. Скоро се убедих, че предсказанията на Холмс бяха съвсем точни. По-студен и непристъпен човек от херцог Чайрски рядко ми се е случвало да срещам.

Беше нисък на ръст и правеше впечатление на охтичав. Но само така ми се стори. При по-близко оглеждане се оказа, че има напълно

здрав цвят на лицето и почувствувах някаква сила в неговото крехко на външен вид тяло.

Херцогът не ни предложи да седнем. Той рязко каза:

— Имате късмет, че ме намирате тук. След час заминавам за Лондон. По какъв въпрос идвате при мен?

Тонът на Холмс не издаде реакцията му на лошите маниери на аристократа.

— Ще се постарая да не злоупотребяваме с вашето време повече, отколкото е необходимо, ваша светлост. Дойдохме само да ви предадем ето това.

И той протегна калъфа с хирургическите инструменти.

— Какво е това? — попита херцогът, без да помръдне.

— Мисля, ваша светлост — отговори Холмс, — че ще бъде най-добре сам да го отворите и да погледнете.

Херцог Чайрски са намръщи, но отвори калъфа.

— Откъде сте го взели?

— За съжаление, ще трябва най-напред да помоля ваша светлост да опознае това като ваша собственост.

— Никога не съм виждал това нещо по-рано. Защо ви е дошло наум да ми го донесете?

Херцогът беше отворил капачето и струва ми се гледаше инструментите с неподправено учудване.

— Ако малко повдигнете подплатата, под нея ще откриете причината, която ни кара да направим това.

Херцогът последва съвета на Холмс, като запази недоволния си вид. Внимателно следях как разглежда герба и настъпи мой ред да се учудвам. Изразът на лицето му се измени. Сянка на усмивка засегна тънките му устни, очите му се оживиха, разглеждаше калъфа с дълбоко удовлетворение, едва ли не с тържество — иначе не бих могъл да охарактеризирам неговия поглед. После точно толкова бързо това изражение изчезна от лицето му.

Погледнах Холмс, като търсех обяснението, знаейки че той не може да не е забелязал реакцията на аристократа. Но пронизателните му очи бяха полуотворени, а лицето непроницаемо, като маска.

— Уверен съм, ваша светлост, че получихте отговор на своя въпрос — каза Холмс.

— Разбира се — отговори херцогът с небрежен тон, като че ли отбеляза нещо, което не представлява никакъв интерес за него. — Този калъф не ми принадлежи.

— Тогава, може би, ваша светлост ще ни посочи неговия притежател.

— Предполагам, че е на моя син. Калъфът, без съмнение, принадлежи на Майкъл.

— Той е взет от една лондонска заложна къща.

Херцогът сви устни в жестока насмешка.

— Не съм се съмнявал в това.

— В такъв случай, ако ни дадете адреса на вашия син...

— Синът, за който говоря, мистър Холмс, умря. Това е моят по-малък син.

Холмс меко каза:

— Искрено съжалявам, ваша светлост. Умря от някакво заболяване ли?

— От много тежка болест. Умря преди шест месеца.

Ударението, което аристократът правеше на думата „умря“, ми се стори странно.

— Синът ви лекар ли беше? — попитах аз.

— Учеше в медицинския факултет, но претърпя неуспех, както впрочем и във всичко останало. И затова умря.

Отново това странно ударение.

Херцог Чайрски подаде калъфа на Холмс.

— И тъй като, сър, това не е моя вещ, връщам ви я. А сега ви моля да ме извините, но трябва да се готвя за път.

Бях удивен от поведението на Холмс. Безцеремонното държание на херцога не предизвика у него ни най-малкото възмущение, макар че обикновено Холмс не позволяваше на никого да го тъпче с подковани ботуши. Почтително се наведе и каза:

— Няма да ви задържа повече, ваша светлост.

Държанието на херцога продължаваше да бъде грубо. Дори не помисли да дръпне шнурчето, за да повика портиера да ни изпрати и ни се наложи сами да се отправим да търсим изхода.

Както се оказа, провървя ни. Когато пресякохме величествения хол, насочвайки се към външната врата, от страничния вход влязоха двама — мъж и дете.

За разлика от херцога видът им не беше враждебен.

Детето — момиченце на девет-десет години — ни погледна и слънчева усмивка освети бледото му лице. Мъжът, подобно на херцога, беше с нежно телосложение. Бързият поглед на неговите големи блестящи очи въпросително се устреми към нас, но изразяваше не повече от любопитство. Смътното сходство с херцог Чайрски позволяваше да се направи само един извод. Това беше другият му син.

Появяването на тази двойка не ми се стори нещо необикновено, но то очевидно смути моя приятел Холмс. Той рязко спря и калъфът, който носеше, падна. Стоманените инструменти затропаха по каменния под и тези звукове се отразиха в целия грамаден хол.

— Ох, колко съм несръчен! — възкликна Холмс и с още по-голяма несръчност ми прегради пътя, когато се опитах да събера инструментите.

Мъжът се усмихна и се наведе.

— Позволете на мен, сър.

Точно толкова бързо притича и момиченцето.

— Да ти помогна, татко?

Мъжът се усмихна още по-широко.

— Разбира се, скъпа. Двамата ще помогнем на джентълмена. Можеш да ми подаваш инструментите. Но внимавай да не се порежеш.

Мълчаливо наблюдавахме как момиченцето подава на баща си блестящите инструменти. Трогателната му любов към нея беше очевидна.

Като свърши с тази работа, мъжът се привдигна, но момиченцето продължи да оглежда каменните плочи на пода.

— Ами последният, татко, къде ли се е дянал?

— Изглежда, че го няма, моето момиче. Не мисля, че се е търкулнал някъде.

Въпросително погледна към Холмс, който най-после излезе от странната си замисленост.

— Прав сте, сър, един инструмент липсва. Благодаря ви и простете моята непохватност.

— Дребна работа. Надявам се, че инструментите не са пострадали — и подаде калъфа на Холмс, който го взе с усмивка.

— Нямам ли честта да говоря с лорд Карфакс?

— Да — приветливо отговори тъмнокосият мъж, — а това е моята дъщеря Дебора.

— Позволете ми да ви представя своя колега доктор Уотсън. А аз съм Шерлок Холмс.

Това име очевидно направи впечатление на лорд Карфакс. Очите му се разшириха от удивление.

— Доктор Уотсън — промърмори той, ръкувайки се с мен, като продължи да гледа Холмс, — и вие, сър... Твърде съм поласкан... Чел съм за вашите подвизи.

— Ваша светлост е твърде добър — отговори Холмс.

— Дебора — каза лорд Карфакс сериозно, — трябва да запомниш запознанството си с двамата знаменити джентълмени като значително събитие в своя живот.

Холмс приключи с тази размяна на любезности, като каза:

— Дойдохме, ваша светлост, за да върнем този калъф с инструментите на херцог Чайрски, когото смятах за техен законен владетел.

— И открихте, че сте сбъркали.

— Именно. Негова светлост предполага, че може би принадлежат на вашия покоен брат Майкъл Осбърн.

— Покоен? — възкликанието му прозвуча по-скоро като реакция на умора, отколкото като въпрос.

— Така ни беше дадено да разберем.

Лицето на Карфакс придоби печален израз.

— Това е така и не е така. Моят баща, мистър Холмс, е твърд човек, който не умее да прощава, което вие без съмнение сте забелязали. За него името Осбърн стои над всичко. Изпълнен е с желание да запази репутацията на Чайрс неопетнена. Когато преди около шест месеца се отказа от моя по-малък брат Майкъл, го обяви за умрял. Страхувам се, че за баща ми Майкъл е мъртъв дори и да беше още жив.

— А на вас известно ли ви е — попита Холмс, — дали е жив вашият брат, или е умрял?

Лорд Карфакс се намръщи и удивително много заприлича на херцога. Когато заговори, стори ми се, че тонът му е уклончив.

— Да кажем така, сър — не разполагам с фактически доказателства за смъртта му.

— Ясно — отговори Холмс. След това погледна към малката Дебора Осбърн и се усмихна. Момиченцето прекрачи напред и му протегна ръката си.

— Вие много ми харесахте, сър — каза тя сериозно.

Холмс беше явно смутен от това простиодушно и трогателно признание. Той задържа ръката ѝ в своята и каза.

— Да допуснем, лорд Карфакс, че вашият баща е непреклонен човек. И все пак да се отречеш от сина си! Не е лесно да се вземе подобно решение. Провинението на вашия брат наистина трябва да е било сериозно.

— Майкъл се ожени против волята на баща ми. — Лорд Карфакс вдигна рамене. — Нямам навика, мистър Холмс, да обсъждам работите на семейството си с непознати хора, но... — и той погали блестящите коси на дъщеря си. — Дебора е моят барометър за оценка на хората.

Бях уверен, че негова светлост ще попита защо Холмс се интересува от Майкъл Осбърн, но той не направи това.

Холмс, струва ми се, също очакваше този въпрос. И тъй като не последва, Холмс протегна към лорд Карфакс калъфа с инструментите.

— Може би бихте искали да вземете това за себе си, ваша светлост?

Лорд Карфакс взе калъфа и мълчаливо се поклони.

Докато пътувахме обратно към селото, Холмс почти през цялото време мълчеше. Едносрично отговаряше на моите забележки и заговори чак когато вече пътувахме за Лондон. Неговото слабо лице прие добре познатото ми замислено изражение.

— Той не каза нищо такова, приятелю, което и преди това не знаех, или пък не можех да намеря в архивите на който и да е лондонски вестник.

— И какво премълча?

— Мъртъв ли е брат му Майкъл, или е жив, и поддържа ли контакти с брат си.

— От казаното вадя заключение, че не знае това.

— Възможно е, Уотсън, да е целял да си извадите точно такова заключение. — Преди да успее да отговоря, Холмс продължи: — Работата е там, че преди пътуването в Чайрс понаучих нещичко. Кенет Осбърн, херцог по права линия, имал двама синове. По-младият Майкъл, разбира се, не наследява никаква титла. Не знам дали това е

предизвиквало у него някакво чувство на завист, но той се е държал така, че лондонските журналисти го кръстили Буйният. Вие говорите за острата нетърпимост на бащата, Уотсън. Напротив, известно е, че херцогът е бил крайно снизходителен към младия си син. И чак когато юношата се оженил за жена с най-древната професия, с други думи за проститутка, търпението на бащата се изчерпало.

— Започвам да разбирам — промърморих аз, — движим от злоба и ненавист, синът е решил да опетни титлата, която не може да наследя.

— Може би — каза Холмс. — Всеки случай херцогът трудно би могъл да си направи друг извод. Комплектът хирургически инструменти ни беше доставен в къщи. Съмнявам се да са ни взели за бюро намерени вещи.

— Но кой го е изпратил?

— Някой, който е искал да попадне в ръцете ни.

— Тогава можем само да гадаем.

— Разбира се, Уотсън, не искам да рискувам с твърдението, че усещам тук някаква голяма игра. Но понамирам силно. Не е изключено желанието ви да се изпълни.

— Кое желание?

— Струва ми се, че наскоро предлагате да окажа помощ на Скотланд ярд в търсенето на Джек Ноцната сянка.

ЕЛЕРИ СЕ СЪПРОТИВЛЯВА

Елери дигна очи от ръкописа.

Грант Еймс, привършвайки ентата чаша, с нетърпение попита:

— Е, какво?

Елери стана, приближи до библиотеката. Намръщен започна да търси нещо в книгата, която свали от полицата. Грант чакаше. Елери остави книгата на мястото ѝ и отново седна.

— Кристиансоновска.

Грант го гледаше, без да разбира.

— Според справочника фирмата „Кристиансон“ е била известен производител на канцеларски принадлежности по онова време. Върху хартията от тетрадката се вижда нейният воден знак.

— Значи няма никакво съмнение!

— Работата не е там. Някой са опитва да ми нахлузи този ръкопис, но аз не го искам. Ако е оригинал, не мога да си позволя толкова нещо. А ако е фалшификат... Сигурен ли сте, че са го сложили в колата ви по време на последната разходка? Надписан е с женска ръка. Колко жени имаше там?

— Четири.

— Сред тях нямаше ли някой книжен червей. Някоя колекционерка? Библиофил? Някоя бабичка?

— Господи боже, какво говорите! Бяха четири млади хубавици, които се стараеха да изглеждат колкото се може по-съблазнително. Разбира се, те гонят съпрузи. Честно казано, Елери, струва ми се, че нито една от тях не би могла да отличи Шерлок Холмс от Аристофан. Но вие с вашите свръхестествени способности бихте могли за една вечер да намерите виновницата.

— Слушайте, Грант, друг път бих се заловил за играта. Но нали ви казах: много съм притеснен. Просто нямам свободна минута.

— Значи с това слагате точка, Маестро? Аз му пъхам в ръцете потресаваща тайнствена история...

— А пък аз — каза Елери, хвърляйки тетрадката на коленете на Грант Еймс — ви я връщам. Имам предложение. Оставете чашата и сам тичайте да търсите вашата шегаджийка.

Като остана сам, Елери постоя известно време, двоумейки се, след това сложи тетрадката на дивана и се насочи към бюрото си.

— Е, добре — каза си Елери, — ще прочета само още една глава.

ГЛАВА III

ХУАЙТЧЕПЕЛ

Вечерта, като се върнахме от замъка Чайрс, вечеряхме в бюфета на гарата, след което Холмс каза:

— Довечера в Алберт-хол ще се състои концерт на един млад американски пианист Бентън. Горещо ви го препоръчвам, Уотсън.

— Искате и да ви придружа ли? С удоволствие.

— Предлагам ви да отидете на концерта. А пък аз трябва нещичко да разследвам, което ще е най-добре да сторя вечерта.

— В такъв случай предпочитам фотъйола до камината и една от вашите увлекателни книги.

Холмс се върна много късно, когато вече спях. Не ме събуди, така че се видяхме едва на закуска. Надявах се, че ще ми разкаже с какво е бил зает цялата вечер, но той мълчеше и очевидно не бързаше да действа.

Внезапно на стълбата се чу топуркане и в стаята нахълтаха десетина от най-мръсните и окъсани лондонски малчугани. Това беше неповторимата холмска банда от безпризорни, които той наричаше „разузнавателното отделение на полицията на Бейкър стрийт“, „нестроеви отряд“, или пък „нерегулярните части на Бейкър стрийт“.

— Е, какво, намерихте ли?

— Да, сър, намерихме — отговори едно от момчетата.

— Докладвайте.

— Намира се в Хуайтчепел. На Грейт Хиптън стрийт близо до подлеза. Улицата там е тясна, сър.

— Много добре — повтори Холмс. — Ето ви и заплащането. А сега, хайде, вървете си.

Не е нужно да притежаваш особен талант, за да се досетиш накъде се отправихме, и никак не се учудих, когато спряхме пред витрината на заложната къща на Грейт Хиптън в Хуайтчепел. Уличката наистина беше тясна с високи здания на противоположната страна. Когато приближихме, слънцето тъкмо беше започнало да огрява една

ивица на края на витрината, на която беше написано: „Джозеф Бек — заемодател“.

В заложната къща ни посрещна пълен мъж на средна възраст. Лицето му украсяваха боядисани мустаци, чиито крайчета бяха остри и прави като на военен. Джозеф Бек беше типичен немски търговец, макар и да се опитваше да прилича на пруски офицер.

— С какво мога да ви бъда полезен, господа? — попита той със силен акцент в говора.

Предполагам, че стояхме много по-високо на обществената стълбица от неговите постоянни клиенти и вероятно е разчитал, че ще получи от нас някоя скъпа вещ.

— Неотдавна ми подариха — каза Холмс, — комплект хирургически инструменти, купени във вашата заложна къща. Само че един инструмент липсва. Пък на мен ми се иска да имам пълен комплект. Нямате ли хирургически инструменти, от които бих могъл да си допълня липсващия.

— Страхувам се, че не ще мога да ви помогна. — Лихварят явно беше разочарован.

— Помните ли комплекта, за който ви говоря, и цялата сделка?

— Разбира се, та това стана само преди седмица. При мен рядко има такива предмети. Само че комплектът беше пълен, когато жената го купи. Тя ли ви каза, че един инструмент липсва?

— Не си спомням — каза Холмс с небрежен тон. — Лошо, че не можете да ми помогнете. Да изминем напразно толкова път! Много неприятно, Бек.

— Е, сър, ако успеете да научите някои неща за нещастницата, която купи инструментите...

— Нещастницата ли? Не ви разбирам...

Строгият тон на Холмс изплаши лихваря. Като истински търговец имаше само едно желание — да ни угоди.

— Извинете, сър. Но от сърце ми беше жал за тази жена. И да си кажа правичката, отстъпих ѝ комплекта по най-благоприятна цена. Нейното страшно обезобразено лице и досега ме преследва.

— А, ясно — промърмори Холмс, — обърна се с разочарован вид, когато изведнъж лицето му се проясни. — Дойде ми една мисъл в главата. Бих ли могъл да се свържа с човека, който е заложил тези инструменти...

— Съмнявам се, сър, това беше отдавна.

— Колко отдавна?

— Ще трябва да проверя в инвентарната книга.

Измъкна книгата изпод тезгяха и започна съсредоточено да я прелиства.

— Ето, намерих. Преди четири месеца. Как лети времето!

— Наистина — сухо отвърна Холмс, — имате ли записано името и адреса на господина?

— Това не беше господин, а лейди.

Ние с Холмс се спогледахме.

— Ясно — каза Холмс. — Но дори и след четири месеца може би си струва да опитаме. Кажете ми, моля, името ѝ.

Лихварят погледна в книгата.

— Йънг. Мис Сели Йънг. Адресът е приютът на Монтегю стрийт.

— Странно място за живеене — забелязах аз.

— Сега очевидно ще трябва да посетим приюта на Монтегю стрийт и мис Сели Йънг. Струва ми се, че си съставихте вече мнение за положението на двете особи, които търсим.

— Безспорно тази, която е заложила инструментите, се е намирала в притеснено положение.

— Възможно е, Уотсън, само че съвсем не е безспорно.

— Тогава защо е трябвало да залага инструментите?

— Склонен съм да мисля, че е направила услуга на друго лице, на човек, който не е можел, или не е искал да се появи в заложната къща. Комплект хирургически инструменти е вещ, която едва ли принадлежи на една лейди. А какво ще кажете за особата, която ги е купила?

— За нея нищо не знаем, освен че лицето ѝ е обезобразено. Ами ако тя е жертва на Нощната сянка, която по чудо е избягнала смъртта?

— Гениално, Уотсън! Превъзходна хипотеза! Обаче обърнах внимание на един друг момент, който се отнася до малко по-друга материя. Ако си спомняте, Бек нарече особата, която е купила инструментите, жена, а за онази, която ги е заложила, говореше по-почтително като за лейди. Така че имаме основание да предположим, че мис Сели Йънг предизвиква известно уважение.

Монтегю стрийт се намирал не много далеч от заложната къща — по-малко от двадесет минути ходене пеша. Завихме по Монтегю

стрийт, изминахме само няколко крачки, когато изведнъж Холмс спря:

— Хм, какво е това?

Следвайки погледа му, видях табелка над старинна каменна арка, на която беше написана само една дума: „морга“.

— Тук без съмнение се чувствава миризмата на смъртта — казах аз.

— При това на смърт, която е настъпила съвсем наскоро, Уотсън. Иначе какво щеше да прави тук нашият приятел Лейстрејд?

На дъното на двора двама мъже бяха заети в разговор и в единия от тях Холмс позна инспектор Лейстрејд от Скотланд ярд. Лейстрејд се обърна при шума от нашите стъпки.

— Мистър Холмс! Какво правите тук?

— Драго ми е да ви видя, Лейстрејд! — възкликна Холмс с приветлива усмивка. Радостно е, че Скотланд ярд винаги е там, където има жертви от престъпления. Пак ли Нощната сянка?

— Същият. Пето нападение, мистър Холмс. Вие, разбира се, сте чели за него, макар че не знаех, че сте решили да предложите своите услуги.

— Петото ли казахте? Без съмнение имате предвид петото официално регистрирано убийство? Впрочем говорим за петата жертва. Бих искал да я погледна.

— Влезте. Впрочем, запознайте се, това е доктор Мърей. Стопанинът на това място.

Доктор Мърей беше скелетообразен човек с мъртвешки бледо лице, но самообладанието му остави у мен благоприятно впечатление.

Стаята, в която ни въведоха, приличаше на дълъг широк коридор. Покрай едната стена имаше нещо като подиум, на който се намираха грубо сковани дървени маси. Почти половината от тях беше заета с неподвижни тела, покрити с чаршафи. Лейстрејд ни поведе към отдалечения край на стаята. Там се намираше още един подиум, малко по-високо разположен от другите, и маса, върху която лежеше тяло.

— Ени Чемпън — новата жертва на този касапин — мрачно произнесе Лейстрејд и дръпна чаршафа.

Холмс беше най-безстрастният от хората, когато ставаше дума за престъпление, но и по неговото лице се появи израз на мрачна жалост. Що се отнася до мен, то трябва да призная, че, макар и да съм

привикнал с вида на смъртта, започна да ми се повдига. Момичето беше зверски убито, като животно в кланица.

За мое най-голямо удивление забелязах, че на лицето на Холмс жалостта се смени с нещо като разочарование.

— Лицето не е обезобразено — промърмори той, като че ли със съжаление.

— Нощната сянка никога не обезобразява лицата на своите жертви — каза Лейстрејд.

Холмс отново придоби обикновения си студен и съсредоточен вид. Със същия успех би могъл да разглежда и експонат в някой анатомичен музей. Дръпна ме за ръката.

— Ще ни разрешите ли да разгледаме вашия приют, докторе?

— Смятам го за чест, мистър Холмс.

В това време вратата се отвори и се появи едно жалко осакатено същество, което едва влачеше краката си. Повече от всичко ме потресе погледът му, в който отсъствуваше всякаква мисъл. Неизразителните черти на лицето и увисналата, полуотворена уста говореха за слабоумие. Като си сурнеше краката, той се приближи до подиума, качи се и въпросително погледна към доктор Мърей, който му се усмихна, така както се усмихват на дете.

— А, Пиер, можеш да покриеш тялото.

Напускайки това страшно място, се огледах и видях как Пиер старателно покриваше с чаршафа тялото на Енни Чемпън. Холмс също гледаше към ненормалния и нещо проблесна в сивите му очи.

ГЛАВА IV

ПРИЮТЪТ НА ДОКТОР МЪРЕЙ

— Стараем се да правим каквото можем — каза доктор Мърей, — но в град с такива размери като Лондон е все едно да се опитваш да изметеш морето с метла.

Излязохме от моргата и доктор Мърей през друга врата ни въведе в много старо и олющено, но не така мрачно помещение. В стаята пред амбулаторията чакаха трима пациенти, а в самата амбулатория се беше разположил огромен, звероподобен субект, толкова мръсен, като че ли току-що беше чистил комини. Седеше и мрачно гледаше към хубавичко момиче, което му правеше превръзка. Единият му огромен крак беше стъпил на ниска пейчица и младата лейди тъкмо беше свършила да го бинтова. Тя се изправи и отметна от челото си кичур тъмни коси.

— Порязал си е крака дълбоко с парче стъкло — каза тя на доктор Мърей.

— Сели, тези джентълмени са мистър Шерлок Холмс и неговият колега доктор Уотсън. Джентълмени, запознайте се — мис Сели Йънг, моя племенница и незаменим помощник. Не знам какво би станало с приюта, ако не беше тя.

Сели Йънг протегна тънката си ръка към всеки от нас поред.

Доктор Мърей каза:

— Трябва да вървя, Сели. Би ли показала на мистър Холмс и на доктор Уотсън целия приют. Може би ще искат да погледнат и часовниковата кула и кухнята.

Доктор Мърей бързо се отправи по посока на моргата, а ние тръгнахме след мис Йънг, но едва успяхме да направим няколко крачки, и Холмс внезапно каза:

— Разполагаме с малко време, мис Йънг. Може би ще бъде по-добре да довършим екскурзията следващия път. Днес сме тук с чисто професионална задача.

Момичето сякаш не се учуди.

— Разбирам ви, мистър Холмс. Мога ли с нещо да ви помогна?

— Моля. Преди известно време сте заложили една вещ в заложната къща на Грейт Хиптън стрийт. Спомняте ли си?

Без каквото и да било колебание тя отговори:

— Естествено. Не беше чак толкова отдавна.

— Ако нямате нищо против, то моля, разкажете ни как е попаднал при вас този комплект инструменти и защо сте го заложили.

— Разбира се. Комплектът принадлежеше на Пиер.

Това ми се стори поразителна новина, но по лицето на Холмс нито един мускул не трепна.

— А, онзи нещастник, който е лишен от разум?

— Тъжен случай — отговори момичето.

— Бих казал — безнадежден — отбеляза Холмс. — Видяхме го преди няколко минути. Не бихте ли могли да ни дадете някои пояснения какво се е случило с него?

— Нищо не знаем за живота му, преди да се появи при нас. А появяването му беше, може да се каже, драматично. Една вечер влязох откъм страната на моргата и го намерих там.

— Какво правеше той, мис Йънг?

— Абсолютно нищо. Просто стоеше около тялото в онова невменяемо състояние, което без съмнение сте забелязали. Заведох го при чичо. И оттогава се намира тук. Полицията, очевидно не го търси, тъй като инспектор Лейстрејд не прояви към него никакъв интерес. Дойдохме до извода, че някой е придружил Пиер до приюта и го е оставил, както майките оставят пред чужда порта новородените си деца. Доктор Мърей го прегледа и откри, че на времето си е преживял ужасна травма — бил е зверски бит. Раните по главата му са заздравели, но помрачението на ума е неизлечимо. Оказа се безобидно същество и с такава трогателност иска да бъде полезен, че дори сам си измайстори легло. Ние, разбира се, нямаме намерение да го върнем обратно в света, в който за него няма място.

— А комплектът хирургически инструменти?

— Със себе си носеше вързопче дрехи. Калъфът беше мушнат там — единствената ценна вещ, която притежаваше.

— И какво разказва за себе си?

— Нищо. Той говори много трудно, само отделни думи, които едва могат да бъдат разбрани.

— Но се казва Пиер, нали?

Тя се засмя и бузите ѝ леко порозовяха, което много ѝ отиваше.

— Поех върху себе си смелостта да го кръстя така. Върху всичките му дрехи имаше етикетчета на френски, намерих у него и цветна носна кърпа, върху която също бяха написани френски думи. Само поради това и поради никаква друга причина започнах да го наричам Пиер, макар и да съм уверена, че не е французин.

— А как се случи, че заложихте инструментите?

— Много просто. Както вече ви казах, Пиер практически нямаше нищо, а средствата, които изразходваме за общежитието, са строго разпределени. Нямахме възможност да снабдим Пиер с всичко необходимо. И тогава си помислих за хирургическите инструменти. Това без съмнение е ценна вещ, а пък на него не би могла да му послужи. Разясних му своето предложение и за моя изненада той най-усилено започна да кима с глава. Единствената трудност беше в това, че едва го накарахме да вземе парите. Искаше да ги внесе в общия фонд на приюта.

— Значи все още е способен на някакво чувство, поне чувството за благодарност.

— Наистина е така — отговори Сели Йънг. — А сега, сър, може би вие ще отговорите на моя въпрос. Защо ви интересува комплектът инструменти?

— Беше ми изпратен от неизвестно лице.

Очите ѝ се разшириха.

— Значи някой го е купил?

— Да. Имате ли някаква представа кой би могъл да направи това? Когато комплектът попадна при мен, един инструмент липсваше. Когато залагахте инструментите, пълен ли беше комплектът?

— Да.

— Благодаря ви, мис Йънг.

В този момент вратата пред нас се отвори и влезе един мъж.

— Ваша светлост! — възкликна Холмс. — Нашите пътища отново се кръстосаха!

Лорд Карфакс, а това беше той, се учуди не по-малко от нас. Може дори да се каже, че някак си напълно се обърка. Мълчанието прекъсна Сели Йънг.

— Вие се познавате?

Лорд Карфакс най-после си възвърна способността да говори. Обърна се към Холмс и каза:

— Имам много повече причина да се намирам тук, отколкото вие, джентълмени. Прекарвам тук много време.

— Лорд Карфакс е нашият добър ангел — каза Сели Йънг възторжено. — Той така щедро жертвува своите пари и време, че приютът му принадлежи толкова, колкото и на нас. Едва ли бихме оцелели без неговата помощ.

Поклонихме се и тръгнахме към изхода. Настъпи вечер и малкото фенери на Хуайтчепел блещукаха по безлюдните улици, като по-скоро сгъстяваха, а не разсейваха сенките.

Вдигнах яката си.

— Да си призная, Холмс, топла камина и чашка горещ чай...

— Пазете се, Уотсън! — извика Холмс, който се отличаваше с много по-бързи реакции, отколкото аз. Само след минута ние вече се биехме отчаяно с трима хулигани, които изскочиха от един тъмен двор и ни нападнаха.

Повече нищо не видях.

Холмс стоеше на колене, наведен над мен.

— Уотсън, цял ли сте? Не ви ли пернаха с ножа?

— Нито драскотина, Холмс — успокоих го аз.

— Ако бяха ви ранили, никога нямаше да си го простя.

— А вие как сте, приятелю!

— Съвсем леко е засегнат глезенът. — Докато ми помагаше да стана, Холмс мрачно добави: — Аз съм истински идиот. Най-малко от всичко очаквах нападение. Характерът на делото бързо се изменя.

— Не се упреквайте. Откъде сте можели да знаете.

— Професията ми се състои в това да знам.

В това време се показва един файтон и ние го спряхме. Вече по пътя към Бейкър стрийт Холмс каза:

— Интересно е да се узнае, кой ги е изпратил.

— Очевидно онзи, който би искал да ни види мъртви — отговорих.

— Поне една цел постигна. Ако преди у мен имаше някакви съмнения, то сега вече за нищо на света няма да се откажа от това дело.

Писа цяла нощ, без да се откъсне... На сутринта лицето му се беше покрило с четина, очите му се залепваха и буквално умираше от глад. Елери се отправи към кухнята, отвори хладилника, извади бутилка мляко и три сандвича, останали от вчерашния ден. Погълна ги с апетит, допи останалото мляко, изтри си устата и се прозина.

Погледна стенния часовник. Имаше измъчен вид като пишещата машина. Отиде в банята, взе си един душ и се върна облечен в пижама. Излизайки от кабинета, най-напред измъкна щепсела на телефона. След това грабна ръкописа на доктор Уотсън.

„Това нещо бързичко ще ме приспи“ — изхитрува той.

ГЛАВА V

КЛУБ „ДИОГЕН“

На следната утрин, като се събудих, открих, че Холмс вече е станал и се разхожда из стаята. Без да отрони дума за приключението, на което бяхме подложени предишната вечер, каза:

— Уотсън, не бихте ли се съгласили да напишете нещо под диктовка?

— С радост.

— Извинете, че ви принизявам до ролята на личен секретар, но си имам особена причина да желая подробностите по това дело да бъдат формулирани в надлежния им вид.

— Особена причина ли?

— Точно така. Ако имате свободно време, днес през втората половина от деня ще наминем при брат ми Майкрофт в неговия клуб. Консултацията с него може да ни бъде полезна. В някои отношения аналитичните способности на Майкрофт са много по-високи от моите. Разбира се, неговите способности са, така да се каже, седящи, в такъв смисъл, че той не може да търпи да се движи. Ако някой изобрети улично кресло, което би доставило човека от учреждението в къщи и обратно, Майкрофт би бил първият, който ще си го купи.

— Да, спомням си, че не обичаше да се отклонява от установения ред.

— А сега да изброим нашите действащи лица. Не е задължително да бъдат по значимост. И така, първият е херцог Чайрски...

Холмс диктува в продължение на един час. След това се разхождаше из стаята, докато аз се стараех да систематизирам записите. След като приключих, му протегнах следното резюме.

ХЕРЦОГ ЧАЙРСКИ (КЕНЕТ ОСЪБРН)

Настоящият притежател на земите и титлата, датираща още от 1420 г. Двадесети потомък по права линия. Херцогът води затворен начин на живот в именията си или в лондонския си дом на Бъркли стрийт, където се занимава с живопис. Има двама сина от жена си, която е починала преди десет години. Повече не се е женил.

ЛОРД КАРФАКС (РИЧЪРД ОСБЪРН)

По-големият син на Кенет. Пряк наследник на титлата. Има една дъщеря — Дебора. Жена му трагично е починала при раждането. Детето живее в Девънширското имение под грижите на гувернантка. Бащата и дъщерята са извънредно привързани един към друг. Лорд Карфакс е филантроп. Щедро жертвува от парите и времето си за приюта на Монтегю стрийт в Лондон, убежище за нещастници.

МАЙКЪЛ ОСБЪРН

Вторият син на Кенет. Източник на позор и огорчения за своя баща. Предполага се, че Майкъл, недоволен от положението си на втори син, който не наследява титлата, се е отдал на разгулен живот. Поставил е пред себе си задачата да стъпче в калта титлата на баща си и, както се съобщава, се е оженил за улична жена, очевидно за да преуспее още повече в изпълнението на тази неблагоприятна цел. Достойната за порицание постъпка вероятно е била извършена, когато е бил студент по медицина в Париж. Скоро след това бил изключен от Сорбоната. Понататъшната му съдба и местопребиваване са неизвестни.

ДЖОЗЕФ БЕК

Лихвар, притежател на заложна къща на Грейт Хиптън стрийт. Ако се съди по всичко, едва ли представлява интерес.

ДОКТОР МЪРЕЙ

Лекар не само по образование, но и по призвание, завежда моргата на Монтегю стрийт. Посветил е целия си живот на създадения от него в съседство с моргата приют.

СЕЛИ ЙЪНГ

Племенница на доктор Мърей. Отдава на приюта цялото си време. Медицинска сестра, която обича своята професия, занимава се с благотворителна дейност. Именно тя е заложила в заложната къща на Бек комплекта хирургически инструменти. Охотно отговаря на всички въпроси и по всяка вероятност нищо не крие.

ПИЕР

Безобиден глупак, когото са взели в приюта, където изпълнява различна физическа работа. Комплектът хирургически инструменти е бил намерен сред неговите вещи. Мис Йънг го е заложила, за да получи пари за Пиер. Очевидно е пристигнал от Франция.

ЖЕНАТА С БЕЛЕГ НА ЛИЦЕТО

Няма сведения.

Холмс прегледа резюмето с недоволен вид.

— Всичко това показва колко малко сме постигнали и колко дълъг път ни предстои да изминем. Ако не възразявате, Уотсън, обличайте се, ще вземем файтон и отиваме в клуб „Диоген“.

Докато пътувахме, Холмс седеше замислен, но аз все пак се осмелих да го обезпокоя, защото съвсем неочаквано през главата ми мина една мисъл.

— Холмс — казах аз. — Когато напускахме имението на херцог Чайрски, вие споменахте, че лорд Карфакс е допуснал някои грешки. Струва ми се, че за едната се досещам. Спомням си, че не ни попита как е попаднал у нас комплектът хирургически инструменти. Оттук следва логичният извод, че вече е знаел това.

— Превъзходно, Уотсън!

— В светлината на този негов пропуск имате ли основание да предполагате, че именно той ни е изпратил комплекта инструменти?

— Във всеки случай имаме основание да подозираме, че знае кой го е направил. Пристигнахме, Уотсън. Майкрофт ни чака.

Клуб „Диоген“. Добре си го спомнях, макар че само веднъж съм бил в неговите тихи стаи за гости, когато Майкрофт прехвърли на плещите на своя по-активен брат делото на гръцки преводач.

Майкрофт ни очакваше в стаята за гости, откъснал се за малко, както после разбрах, от правителственото ведомство, където беше служител, разположено зад ъгъла на Хуайтхол.

И въпреки това нито един от братята не бързаше да пристъпи към делото, което ни отведе при Майкрофт. Той протегна ръка и възкликна:

— Шерлок! Изглеждаш отлично. Очевидно добре ти се отразява да кръстосваш по цяла Англия и из континента.

Протягайки ми ръка, Майкрофт каза:

— Доктор Уотсън, чух, че сте се отскубнали от здравите ръце на Шерлок и сте се оженили. Надявам се, че Шерлок не ви е похитил отново.

Той ни посрещна на вратата и се насочи към еркера, който гледаше към една от най-оживените улици на Лондон. Ние го последвахме и братята, застанали един до друг, гледаха през прозореца.

— Не съм идвал в тази стая оттогава, откакто ти за последен път беше тук при мен, Шерлок, но улицата не се е променила — каза Майкрофт. — Тя беше същата и вчера.

— И все пак — промърмори Шерлок, — тя се е изменила. Старите интриги са забравени, родили са се нови.

Двадесет минути по-късно, удобно настанили се в дълбоките кресла, ние потънахме в мълчание. Прекъсна го Майкрофт.

— Картината точно е обрисувана, Шерлок, в пределите на възможното. Но струва ми се, ти сам си способен да решиш задачата.

— Не се и съмнявам, но времето ми е малко. Трябва да се предотвратят нови престъпления. Би ли могъл да ми подскажеш някой детайл, който би ми позволил да спестя ден, та дори и два.

— Тогава нека да прехвърлим още веднъж какво знаеш, или поточно какво не знаеш. Не държиш в ръцете си всички елементи на

главоблъсканицата. И все пак нещичко си напипал. Не случайно върху теб и доктор Уотсън е било извършено опасно нападение. Само ако не смяташ това за просто съвпадение. Разбира се, не се иска много ум, за да разбереш кой е Пиер.

— Естествено — отговори Холмс. — Това е вторият син на херцог Чайрски — Майкъл.

— Що се отнася до тежките травми, получени от Майкъл, то баща му може и да не знае за това. Но на лорд Карфакс, разбира се, му е известно, че Майкъл се намира в приюта. Той, без всякакво съмнение, е познал своя по-малък брат.

— Не се и съмнявам — каза Холмс, — че лорд Карфакс не беше напълно откровен.

— Той ме заинтригува. Мантията на филантроп — това е отлично прикритие за злия умисъл. Напълно е възможно именно лорд Карфакс да се е погрижил Майкъл да бъде взет под опеката на доктор Мърей.

— Точно така, както и да е виновен за нанесените травми — мрачно добави Холмс.

— Възможно е, но трябва да намериш липсващите звена в главоблъсканицата, Шерлок.

— Времето, Майкрофт. Нямам време. Ето къде е моят проблем. Трябва много бързо да намеря онази нишка, която ще ми помогне да размотая кълбото.

— Струва ми се, че знам къде е източникът на твоето объркване, Шерлок. Трябва да приключиш с това. В тази работа си много субективен.

— Не мога да разбера за какво говориш — студено каза Холмс.

— Извършени са пет чудовищни престъпления и може би тяхното число ще се увеличи. Ако ти беше се заел с тази работа по-рано, то би могъл да предотвратиш някои от тях. Ето какво те гложди. Съзнанието за вина може да притъпи и най-могъщия ум.

Холмс нямаше какво да възрази.

— Да вървим, Уотсън. Играта започна. Трябва да притиснем дивия звяр.

— При това много хитър звяр — каза Майкрофт и след това добави: — Шерлок, търси жената с безобразеното лице, а също така и едно от липсващите звена в тази верига — жената на Майкъл Осбърн,

която се ползува с такава лоша репутация. За какво говори всичко това?

Холмс сърдито погледна брат си:

— Ти наистина ли мислиш, че съм се лишил от способността да разсъждавам и анализирам? Разбира се, това означава, че става дума за една и съща жена.

С тези думи напуснахме клуб „Диоген“.

ПРАТЕНИКЪТ НА КУИН ВОДИ РАЗСЛЕДВАНЕ

Звънецът на вратата имаше форма на розова пъпка с листа от слонова кост. Грант Еймс силно го натисна. Появи се млада жена, облечена в отровно зелена пижама.

— Здравей, Мейдж. Минавах наблизо и ето ме.

Тя засия. Удълженото аристократично лице на младия човек предизвика у нея приятни мисли за богатството му.

— Затова и решихте да наминете — изрече тя с такъв тон, сякаш самата е извела формулата на Айнщайн. Отвори вратата така широко, че се удари в стената.

Грант внимателно пристъпи напред.

— Не е лошо това гнезденце.

Грант огледа стаята. Никъде не се виждаха нито книги, нито списания, но в края на краищата това съвсем не беше задължително.

— Мислех си, че много четете, котенце. Че сте нещо като книжен червей.

— В наше време! Откъде, ако мога да ви попитам, да намеря време за четене?

— Човек може отвсякъде да откъсне по малко.

— Е, разбира се, чета по нещичко. Например „Сексът и проблемите за безбрачието“...

— Аз лично съм запален по криминалните романи. Патер Браун, епископ Къшинг.

Внимателно следеше реакциите ѝ. Със същия успех можеше да очаква нещо и от някое розово прасенце.

— И аз обичам криминалните романи. Искате ли още уиски?

— Не, благодаря. — Грант стана. — Времето лети, трябва да тръгвам.

Тя беше безнадеждна.

Рухна върху седалката на ягуара си. Как го правят това — Холмс и дори Куин?

През това време нещо притискаше носа на Куин и го душеше. Отвори очи и забеляза, че е ръкописът, който четеше преди да заспи. Прозина се, бутна на пода тетрадката и седна в леглото, сънен, подпрял ръце на коленете си. Ръкописът лежеше на пода. Наведе се и го взе. Започна отново да чете.

ГЛАВА VI

ПРОСЛЕДЯВАМ НОЩНАТА СЯНКА

На следната утрин, когато се събудих, Холмс беше вече облечен. Забелязах, че очите му са червени, което означава, че той почти не е спал. Дори подозирам, че цяла нощ го е нямало в къщи. За щастие, беше настроен да водим разговор.

— Уотсън — каза той без всякакво предисловие, — в Хуайтчепел има една кръчма, която се ползува с твърде лоша слава.

— Струва ми се, че там има много такива.

— Да, вярно е! Но тази, за която говоря — „Ангел и корона“ — е най-лошото от всички заведения, в които царува разгулт. Кръчмата е разположена точно в средата на района, в който действа Нощната сянка. Именно там са видели, малко преди смъртта им, три от момичетата, жертви на Нощната сянка. Имам намерение да се вгледам хубавичко в тази „Ангел и корона“ и днес вечерта ще се позавъртя там.

— Отлично, Холмс! Ако мога да се огранича с елем...

— Не, скъпи ми Уотсън. Още потръпвам при мисълта колко близко бяхте до смъртта по моя вина.

Решението да наруша забраната на Холмс узря у мен не веднага. Но преди още да довърша закуската си, то прие отчетлива форма. Реших да се отправя към „Ангел и корона“ като разпасан гуляйджия, като се надявах, че няма да се отличавам сред многобройните лондонски посетители на подобни зловонни места.

Беше отвратително заведение. Дългата обща зала с нисък таван беше разяждана от дима на многобройните газени лампи. Кълба цигарен дим висяха във въздуха като облаци пред буря. Край грубо издяланите маси седеше най-разнообразно сборище. Моряци-индийци, пуснати на брега от многобройните товарни кораби, с които гъмжи Темза, субекти с източни физиономии и непроницаем израз, шведи и африканци, опърпани европейци, да не говорим за англичаните от различен сорт.

Съмнителното украшение на кръчмата бяха особи от женски пол от всички възрасти и характери. Една такава девица приближи до мен, щом намерих масичка да седна.

— Привет, миличък. Ще поръчаш ли на момичето джин с тоник? Казвам се Поли, миличък. А ти как се казваш?

— Хоукинс — побързах да кажа аз. — Сем Хоукинс.

В другия край на залата се вдигна шум. Моряк, който по размери не отстъпваше на горила, яростно заръмжа срещу един посетител, като се опитваше да го хване — малък китаец, който очевидно го беше обидил, като бутнал масата. Стори ми се, че това е краят на китаеца, толкова свиреп беше видът на моряка.

Но тук се намеси някакъв мъж с гъсти вежди, бича шия, широки плещи и ръце, дебели като корени на дървета, макар и да не беше огромен като моряка. Неочакваният защитник на китаеца удари моряка с юмрук точно в слънчевото сплитане. Това беше съкрушителен удар и морякът се сгъна на две от болка. Нападателят отново се премери и му нанесе още един удар, този път в челюстта на гиганта. Главата на моряка се отметна назад, очите му станаха стъклени. Мъжът отвори вратата и го изхвърли навън.

— Това е Макс Клайн — със страх каза девицата. — Силен е дяволът като бик. Макс купи това заведение и вече четири месеца е господар тук.

В този момент нещо друго привлече вниманието ми. Едва се затвори вратата, през която Клайн изхвърли моряка, и тя отново се отвори, влезе нов посетител, когото, струва ми се, познах. Нямах съмнение, Джозеф Бек, лихварят, с цялата си собствена персона. Упъти се към една свободна маса. Трябва да кажа на Холмс, помислих си аз и се обърнах към Поли.

— Навярно има някой, от когото се страхуваш, Поли — казах аз и внимателно се вгледах в нея.

— Аз ли? Че от какво да се страхувам? Аз и на мухата път правя.

— Имам предвид Нощната сянка.

— Просто искаш да ме изплашиш. А пък аз не се страхувам.

Глътна малко джин и погледът ѝ се плъзна встрани. След това очите ѝ спряха зад рамото ми и тогава осъзнах, че тя през цялото време на нашия разговор поглеждаше натам. Обърнах глава и видях най-ужасния тип, който човек можеше да си представи.

Беше невероятно мръсен. Бузата му пресичаше отвратителен белег и от това устата му беше така изкривена, като че ли се хилеше, под окото му имаше синина и това го правеше още по-отблъскващ. Никога не ми се беше случвало да виждам такова злобно лице.

Отново се обърнах към Поли.

— Може онова страшилище с белега да е той?

— Кой го знае — тъжно въздъхна тя. — И защо ли го прави?

Това беше той.

Какво да правя?

— Поли, виждала ли си този човек преди? — попитах я аз.

— Аз ли, котенце? Никога. Боже, колко е отвратителен, нали?

Тя стана, поклащайки бедра. Бързо премина през залата и се насочи към вратата. Не успях да почувствувам облекчение, когато забелязах, че отвратителното същество зад мен скочи и бързо се запъти след нея. Можете да си представите каква тревога ме обзе. Какво можех да направя освен да последвам този човек.

Когато очите ми привикнаха към тъмнината, открих, че мъжът все още се намира пред мен. Той се спотайваше, като се притулваше към стената на края на улицата.

Обхвана ме мрачно предчувствие. Може би злодеят вече е замъкнал нещастното момиче в някое мазе. Изведнъж чух приглушен вик. Натъкнах се на нещо меко. Изплашен глас прошепна:

— Пощадете ме! Моля ви, пощадете ме!

Това беше Поли, притисната към стената в тъмното.

— Всичко в наред, Поли. Нищо не те заплашва. Аз съм онзи господин, който седеше с теб на масата.

В този момент върху мен се нахвърли нещо с огромна тежест и ме отблъсна назад към входа. Коварният злодей, след когото вървах от „Ангел и корона“, ме надхитри. Скрил се е в тъмното и ме е пуснал пред себе си. Сега се нахвърли върху мене като див звяр. Не можех да се меря с чудовището, с което се бях сбил. Под неговия натиск паднах и се радвах само на това, че момичето успя да избяга.

Изумих се, когато изведнъж чух познат глас, който извика:

— Я да видим какъв звяр съм изплашил!

Още преди да светне фенерчето с увеличително стъкло, разбрах колко жестоко съм се излъгал. Отвратителният тип, който седеше зад мен в кръчмата, беше не някой друг, а Холмс, преоблечен и гримиран.

Той откъсна от мен гъвкавото си тяло и ми помогна да стана. Нямахме време за взаимни упреци. Когато Холмс ме изправи, чухме пронизителен вик, който разкъса тишината. Холмс пусна ръката ми.

— Изпревариха ме! — извика той и се хвърли в тъмнината. Докато стъпвах на краката си, воплите се засилиха. И изведнъж стихнаха, в ужасната тишина се чу тропотът на бягащи хора.

— Уотсън, насам.

Обърнах се наляво и открих проход покрай стената. Направих крачка и видях пред себе си страшна картина. Холмс стоеше на колене, приведен с увиснала глава — олицетворение на отчаянието.

— Претърпях неуспех, Уотсън. Трябва да ме дадат под съд за престъпната глупост.

Потресен от кървавото зрелища, едва го чувах. Джек Нощната сянка беше дал воля на своето отвратително безумие, като този път беше избрал за жертва бедната Поли.

Холмс са оживи и скочи на крака.

— Да вървим, Уотсън. Следвайте ме.

През целия път вървеше пред мен, но аз не го губех от погледа си и когато най-после го настигнах, видях, че с всички сили чука на вратата на заложната къща на Джозеф Бек.

— Бек — викаше Холмс, — излизайте! Настоявам незабавно да излезете.

На горния етаж се появи осветен правоъгълник. Отвори се един прозорец. От него се провеси глава и Джозеф Бек извика:

— Да не сте побъркани? Кои сте вие?

— Сър, аз съм Шерлок Холмс и ако вие незабавно не слезете, то аз ще се изкача на тази стена и ще ви измъкна за косите.

Бек естествено беше силно объркан. Холмс все още беше гримиран. Опитах се да помогна:

— Хер Бек, вие ме помните, нали?

Той с учудване ме погледна.

— Вие сте един от двамата джентълмени...

— И ви уверявам, че това е мистър Шерлок Холмс.

Лихварят се колебаеше. После каза:

— Много добре. Сега ще слеза.

Холмс нервно се разхождаше, докато светлината не се показа и вратата не се отвори.

— Излизайте, Бек! — изкомандува го Холмс със страшен глас.

Изплашеният немец се подчини. Силната ръка на моя приятел хвана лихваря, който напразно се опитваше да се измъкне. Холмс разкъса нощницата му и откри голите му гърди, които бяха настръхнали от студа.

— Къде отидохте, Бек, след като излязохте от „Ангел и корона“? — попита Холмс и пусна лихваря.

— Как къде отидох? Прибрах се в къщи и си легнах.

Холмс смекчи тона си, Бек се окопити и сега вече беше враждебно настроен.

— Да — проговори Холмс замислено, — изглежда, че наистина е така. Върнете се в леглото си, сър. Съжалявам, че ви изплаших.

Върнахме се на местопрестъплението и видяхме, че трупът на бедната Поли беше открит.

— Няма никакъв смисъл да издаваме присъствието си, Уотсън — промърмори той.

Не ме учуди това, че Холмс не иска да разкрива нашата роля пред свидетелите на ужасното престъпление. Той действуваше съобразно своите методи; още повече че в дадения случай беше засегнато и неговото самолюбие.

— Хайде тихичко да се измъкнем, Уотсън — тъжно каза той, — както приляга на безмозъчни идиоти, каквито се оказахме двамата с вас.

ГЛАВА VII

ПРИ МЕСАРЯ

— Там е работата, Уотсън, че не забелязахте увития в плаща си Джозеф Бек. Той напусна кръчмата точно в момента, когато момичето се готвеше да излезе на улицата. Вие следяхте само мен.

Обронил глава върху гърдите си, Холмс продължи:

— Когато излязох от кръчмата, момичето сви зад ъгъла. Бек не се виждаше и можех да предположа, че или се е отправил в друга посока, или пък се е притаил в някой от околните тъмни входове. Спрях се върху първото предположение и тръгнах след момичето. Свих зад ъгъла, чух шум от приближаващи стъпки и с крайчето на окото си видях някакъв мъж в плащ да върви зад нас. Разбира се, и през ум не ми мина, че това може да сте вие. Реших, че промъкваният се мъж е нашият лихвар. На свой ред се скрих и когато чух вика, си помислих, че най-последно съм успял да проследя Нощната сянка. След което го нападнах и открих непростимата си грешка.

Привършихме сутрешния си чай и Холмс яростно крачеше из гостната на Бейкър стрийт. Разтревожен следях движенията му.

— Изглежда, че подозрението пада от Джозеф Бек — казах в опита си да разсея горчивите мисли на Холмс.

— Безусловно. Бек не би могъл да стигне до къщи, да измие кръвта от себе си, да се съблече, да облече нощницата и да сложи на главата нощната си шапчица, преди да дойдем ние. Уотсън — каза Холмс, — единственото, което постигнахме вчера вечерта е това, че отстранихме един от заподозрените милиони хора, живеещи в Лондон. С тези темпове ще можем да проследим престъпника някъде през следващото столетие.

Нямах какво да възразя.

— Достатъчно сме говорили за това, Уотсън. Облечете се, ще направим още едно посещение в моргата на доктор Мърей.

След час вече стояхме на Монтегю стрийт пред входа на тази мрачна обител, Холмс внимателно огледа жалката уличка.

— Уотсън — каза той, — бих искал да имам по-подробна представа за този район. Докато съм вътре, не бихте ли могли да поразучите какво има на съседните улици?

Тъй като изгарях от желание да загледа вината си за грешката от предишната вечер, съгласих се с готовност.

— Когато свършите огледа, вероятно ще ме намерите в приюта.

И Холмс влезе вътре.

Открих, че на Монтегю стрийт няма обикновени магазини. Далечният край на улицата беше зает от складове, които ме гледаха със затворените си входове и не проявяваха никакви признаци на живот.

Вниманието ми привлече широк проход от тази страна на улицата, по която вървах. Оттам се чуваше пронизителен писък. Минах под старата каменна арка в двора и се озовах в кланица. В ъгъла, в малката кошара, се трупаха на куп четири мършави прасета. Помощникът на месаря — младо момче с яки мускули, препасан с окървавена престилка, хладнокръвно си вършеше работата.

Извърнах се. Вниманието ми привлече идиотът, в когото Шерлок Холмс и неговият брат Майкрофт познаха Майкъл Осбърн. Беше клекнал в ъгъла на кланицата, забравил за всичко на света, освен за онова, което правеше месарят. Поглъщаше с очи окървавените трупове на животните с истински патологичен интерес.

Побързах да напусна кланицата, отнасяйки със себе си образа на Майкъл Осбърн, клекнал в ъгъла, вперил сълзящите си очи в кървавото зрелище. Каквото и да ми говореше Холмс, за мен този жалък нещастник си оставаше главният, когото подозирах.

Намерих Холмс в трапезарията на приюта в компанията на лорд Карфакс и мис Сели Йънг.

Холмс бързо каза:

— Навреме идвате, Уотсън. Негова светлост има намерение да ни предостави известна информация.

— Мистър Холмс, Майкъл замина от Лондон в Париж приблизително преди две години. Очаквах, че ще води нередовен живот в този най-безнравствен от всички градове, но въпреки това се стараех да поддържам връзка с него. Бях учуден и зарадван, когато научих, че е постъпил в Сорбоната да изучава медицина. Продължавахме да си пишем и аз започнах оптимистично да гледам на

неговото бъдеще. Изглеждаше, че моят по-малък брат е открил нова страница в своя живот.

Подвижното лице на Карфакс доби тъжен израз.

— И точно тогава се случи нещастieto. С ужас научих, че Майкъл се е оженил за улична жена.

— Виждали ли сте я, милорд?

— Никога, мистър Холмс. Откровено да си призная, не съм имал желание. Обаче ако обстоятелствата го налагаха, щях да се срещна с нея.

— Откъде в такъв случай знаете, че е проститутка? Едва ли вашият брат е вмъкнал тази подробност в изреждането на всички обстоятелства, когато ви е уведомявал за своя брак.

— Брат ми нищо такова не ми е съобщавал. Научих за това от писмото на един студент, човек, когото лично не познавах, но чието послание изразяваше искрена загриженост за съдбата на Майкъл... Този джентълмен ме уведоми за професията на Анджеа Осбърн и изказа мнението, че ако ми е скъпо бъдещето на брат ми, трябва незабавно да пристигна в Париж и да се опитам да му повлияя, докато животът му не е окончателно погубен.

— Съобщихте ли на баща си за това писмо?

— В никакъв случай! — рязко каза лорд Карфакс. — За съжаление, авторът на писмото се беше постарал и в тази насока. Изпратил две писма, в случай, че единият от нас не му обърне нужното внимание.

— Как реагира вашият баща?

— Едва ли има смисъл да задавате този въпрос, мистър Холмс.

— Херцогът не пожела ли да получи доказателства в подкрепа?

— Не. Писмото изглеждаше напълно правдиво. Не се съмнявах в него. Освен това съдържанието му напълно съответствуваше на онова, което и без това баща ми вече знаеше. — Лорд Карфакс направи пауза и лицето му се изкриви от болка. — Подозирах, че баща ми също може да получи писмо и затова веднага отидох в неговия градски дом. Когато пристигнах, той седеше пред молберта в студиото. Видя ме, остави четката и спокойно ме погледна. Попита ме: „Ричард, какво те води тук по това време на деня?“

Видях, че до палитрата му стои плик с френска марка и го посочих. „Предполагам, че това писмо е от Париж?“. „Имаш право.“

Взе плика, без да вади съдържачото се в него. „По-уместно щеше да бъде, ако беше пристигнало в черна рамка.“ „Не ви разбирам“ — отговорих му. Той постави писмото на мястото му. „Нима така не съобщават за нечия смърт? За мен това писмо е вест за смъртта на Майкъл. В сърцето ми заупокойната молитва вече е прочетена и тялото му е предадено на пръстта.“

Страшните му думи ме потресоха. Но знаех, че е безполезно да споря и затова си тръгнах.

— Не се ли опитахте да се свържете с Майкъл? — попита Холмс.

— Не, сър. Смятах, че нищо повече не може да се направи. Обаче преди два месеца получих анонимно писмо, в което се казваше, че ако дойда в този приют, ще намеря тук нещо, което представлява интерес. Така и направих. Няма защо да ви казвам какво открих тук.

Като че ли лорд Карфакс се бореше с вродената си потайност. И изведнъж нещо в него се отпусти.

— Мистър Холмс, не мога да ви опиша какво изпитах, когато видях Майкъл в неговото сегашно състояние, жертва на нападението.

— И какво предприехте, позволете да ви попитам?

Лорд Карфакс сви рамене.

— Струва ми се, че приютът не е най-лошото място за него.

Докато лорд Карфакс разказваше, Холмс внимателно го изучаваше.

— Не сте ли предприемали повече никакви търсения?

— Свързах се с френската полиция и със Скотланд ярд и ги попитах няма ли в техните архиви някакво съобщение за подобно нападение, на каквото е бил подложен моят брат. В техните архиви няма такова съобщение — отговори Карфакс.

— Искам да ви благодаря, милорд, затова че бяхте така откровен при тези трудни обстоятелства.

Лорд Карфакс едва се усмихна.

— Уверявам ви, сър, че го направих не точно по собствено желание. Не се и съмнявам, че вие, така или иначе, щяхте да получите тази информация. Може би, след като научихте всичко от мене, ще оставите на спокойствие Майкъл.

— Това не мога да ви обещавам.

Лицето на лорд Карфакс стана напрегнато.

— Кълна се в честта си, сър, Майкъл няма никакво отношение към страшните убийства.

— Успокоихте ме — отговори Холмс, — и обещавам ви, ваша светлост, да употребя всички усилия, за да ви избавя от по-нататъшни страдания.

Лорд Карфакс мълчаливо се поклони.

След това се разделихме.

ПРАТЕНИКЪТ НА ЕЛЕРИ ДОКЛАДВА

Грант Еймс трети, изморен лежеше на дивана на Елери Куин и балансираше с чашата.

Елери, все още облечен в пижама, седеше наведен над пишещата машина и гладеше с ръка прораслата си брада. Написа още четири думи и спря.

— Сигурен ли сте, че нито едната, нито другата не са оставили ръкописа в колата ви?

— Мейдж Шорт смята, че Шерлок е нещо като нова прическа. А Кетрин Лъмберт... Кет не е лошо момиче... Много е напориста. Една такава като опъната пружина.

— Сега коя е наред?

— Рейчъл Хъгър. Тя е третата в моя списък. Остава още Пегън Кели, едно момиче от Бенингтън. Прочетохте ли ръкописа?

— Зает съм със собственото си произведение.

— Поне прочетохте ли достатъчно, за да откриете кой е убиецът?

— Братче — каза Елери, — още не съм открил убиеца в собствената си книга.

— Да се чуди човек как сте спечелили такава слава — ехидно попита младият човек, стана и си отиде.

Елери имаше чувството, че мозъкът му е изтръпнал като отекал крак. Струваше му се, че клавишите на пишещата машина се отдалечават на хиляди ярда.

Нямаше нужда да си блъска главата над въпроса кой му е изпратил ръкописа чрез Грант Еймс трети. Той вече знаеше отговора на този въпрос.

Елери се отправи към спалнята, вдигна ръкописа на доктор Уотсън от земята, изтегна се в леглото и продължи да чете.

ГЛАВА VIII

ПОСЕТИТЕЛ ОТ ПАРИЖ

Последните дни изнервиха и мен, и Холмс. През цялото време на нашето приятелство не съм го виждал толкова неспокоен и никога не ми е било така трудно да се разбирам с него.

И Холмс като Нощната сянка се превърна в нощно същество. Всяка вечер изчезваше от Бейкър стрийт, връщаше се на разсъмване, а денят прекарваше мълчалив и замислен.

На третия ден изпаднах в ужас от вида му.

— Холмс, за бога! — възкликнах аз. — Какво се е случило?

На дясната страна на лицето му около слепоочието се виждаше уродлива червено-синкава подутина, левият ръкав на дрехата му беше отпран, а от дълбокия разрез на китката му обилно течеше кръв. Куцаше и беше така изцапан, като онези момчета, които честичко изпращаше с тайнствени задачи.

— Опитвах се да примамя нашия противник, Уотсън. И успях. Успях, но претърпях неуспех.

— Излагате се на опасност, Холмс.

— Убийците, двамата убийци клъвнаха въдицата.

— Онези същите ли, които вече ни нападнаха?

— Да. Целта ми беше да прибера единия от тях в затвора. Обаче пистолетът ми даде засечка, дяволски не ми провървя! И двамата избягаха.

— Мислите ли, че тези двама зверове вършат всичките злодейски убийства!

— Бог да ви е на помощ! Разбира се, че не. Това са обикновени улични бандити, които служат на жесток негодяй и именно него ние с вас търсим. — Холмс нервно потръпна. — Още един кръвожаден тигър, Уотсън, който броди на свобода в джунглите на Лондон.

— „Тигърът“, за който говорите — попитах аз, каква полза извлича от убийствата на тези нещастници?

— Делото е много по-объркано, отколкото ви се струва, Уотсън. Има още няколко неясни нишки, които се преплитат в този лабиринт.

— Пък и онзи малоумния в приюта — промърморих аз.

По лицето на Холмс се появи тъжна усмивка.

— Страхувам се, приятелю Уотсън, че сте се хванали не за нишката, която ни трябва.

— Не мога да повярвам, че Майкъл Осбърн по никакъв начин не е замесен.

— Замесен е — да. Но...

Не довърши изречението си, защото долу се позвъни. Чухме как мисис Хедсън отваря вратата. Холмс каза:

— Очаквам посетител. И той не забави да се яви. Моля ви, Уотсън, останете.

Мисис Хедсън се появи, водейки със себе си висок, светлокос и красив млад човек. Според мен, беше на малко повече от тридесет години.

— Мистър Тимоти Уентуорт, нали така? — попита Холмс. — Добре дошли, сър. Седнете до камината. Днес утрото е влажно и студено. Запознайте се, това е моят приятел и колега доктор Уотсън.

Мистър Уентуорт се поклонил и седна на предложения му стол.

— Вашето име е много известно — каза той, също както и името на доктор Уотсън. За мен е голяма чест да се запозная с вас. Но съм твърде зает с работа в Париж и се откъснах единствено заради своя приятел Майкъл Осбърн. Бях крайно изненадан от неговото тайнствено изчезване. Ако мога да направя нещо, за да помогна на Майкъл, ще смятам, че това си заслужава всички неудобства от едно пътуване през Ламанш. Запознах се с Майкъл — започна Тимоти, — приблизително преди две години, когато постъпихме в Сорбоната. Предполагам, че ми допадна, защото ние двамата сме пълна противоположност. Аз съм скромнен човек, моите приятели дори смятат, че съм стеснителен. Майкъл, обратното, отличава се с буен нрав — винаги беше пръв, готов да влезе в бой, ако му се стори, че се опитват да го измамат. Никога не криеше това, което мислеше — по каквото и да е повод. И въпреки това, като взаимно не забелязвахме недостатъците си, ние много добре се разбирахме. Майкъл ми беше много близък.

— И за него е било същото, сър, не се съмнявам в това — добави Холмс. — Какво знаете за личния му живот?

— Ние бяхме откровени един с друг. Научих, че е втори син на английски аристократ. И после, Майкъл се свърза с тази жена. — Неприязънта на Тимоти Уентуорт явно се чувствуваше в тона му. — Майкъл се запознал с нея в един от вертепите на Плас Пигал. Разказа ми го на следния ден. Не отдадох значение на това, като предполагам, че ще е едно от мимолетните му увлечения. Но сега разбирам, че приятелските му чувства към мен охладняха и това започна именно в онзи момент до утрото, когато си събра нещата и ми съобщи, че се е оженил за тази жена.

— Навярно сте били шокиран, сър — вмъкнах аз.

— Шокиран — това не е точната дума. Бях потресен! Когато се опомних и се опитах да го разубедя, той само ми кресна да не се меса в чужди работи и си отиде. — Дълбоко съжаление се четеше в честните сини очи на младия човек. — Това беше краят на нашето приятелство.

— Повече не сте ли го виждали? — тихо попита Холмс.

— Опитвах се, дори бегло го зърнах на два пъти. Скоро след това Майкъл беше изключен от Сорбоната. Когато научих, реших да го намеря и открих, че живее в невъобразима бедност на левия бряг на Сена. Беше сам, но предполагам, че жена му живееше заедно с него. Беше пийнал и ме прие враждебно. Това беше като че ли съвършено друг човек. Дори не можах да започна разговор и затова оставих малко пари на масата и си отидох. След две седмици го видях на улицата близо до Сорбоната. Когато се опитах да го заговоря, той ми се озъби и побърза да се измъкне.

— Доколкото разбирам, нито веднъж не сте виждали жена му.

— Не съм я виждал. Но за нея се разправят разни неща. Казват, че имала съучастник, човек, с когото е живяла преди и след като се е омъжила. Впрочем не разполагам с никакви конкретни факти в тази връзка. — Той замълча. След това дигна глава и отново заговори още по-развълнувано. — Мисля, че в историята с този пагубен брак Майкъл са го измамили и че той в никакъв случай съзнателно не се е стремял да опозори името на своя род.

— И аз така мисля — каза Холмс. — Наскоро при мен попадна комплектът хирургически инструменти на Майкъл и разглеждайки ги,

открих че той внимателно е скрил знаменития герб, който е бил гравирен от вътрешната страна на кутията.

Очите на Тимоти Уентуорт се разшириха.

— Бил е принуден да продаде инструментите си?

— Искам да подчертая обстоятелството — продължи Холмс, — че самият акт на скриване на герба свидетелствува не за желание да се опозори, по-скоро е едно усилие да се защити името, което той като че ли е искал да облее с кал.

— Непоносимо е, ако баща му не повярва в това. А сега, сър, разказах ви всичко, което зная и изгарям от нетърпение да чуя вас.

Холмс явно се колебаеше. Стана от стола и бързо премина през стаята. След това спря.

— Нищо не можете да направите за Майкъл, сър — каза той.

— Но нали се разбрахме!

— Известно време, след като сте видели Майкъл, с него се е случило нещастие. И сега той е само плът, лишена от разум, мистър Уентуорт. Не помни миналото си и паметта му вероятно никога не ще се възстанови.

Тимоти Уентуорт мрачно гледаше към пода, обмисляйки съвета на Холмс. Бях доволен, когато въздъхна и каза:

— Добре, мистър Холмс, в такъв случай въпросът е изчерпан — Уентуорт стана и протегна ръка. — Но ако някога мога нещо да направя, сър, моля ви обадете ми се.

— Можете да разчитате на мен.

След като младият човек си отиде, Холмс продължи мълчаливо да стои до прозореца и да гледа нашия отдалечаващ се посетител.

В този момент долу се позвъни, след това се чу топуркане и вратата се отвори. На прага стоеше едно мършаво момче.

— Кой от господата е мистър Шерлок Холмс? — попита то.

След като получи отговор, посетителят протегна към Холмс пакет и се втурна надолу колкото му държат краката.

Холмс разгърна пакета.

— Липсващият скалпел! — извиках аз.

ПРАТЕНИКЪТ НА ЕЛЕРИ КУИН ОТНОВО СЕ ЗАНИМАВА С ИЗДИРВАНЕ

— Рейчел?

Тя погледна през рамо.

— Грант? Грант Еймс?

— Да. Реших да намина — каза безделникът.

Рейчел Хъгър беше облечена в джинси и прилепнал към тялото пуловер. Имаше дълги крака и тънка фигура.

— Не знаех, че отглеждате рози.

— Страхувам се, че засега няма с какво да се похваля — засмя се тя. — Какво ви води в скучните места на Ню-Рошъл?

— Просто минавах наблизко. Та аз едва успях онзи път да ви кажа здравейте, когато бяхме у Лита.

— Случайно попаднах там. И много бързо си тръгнах.

— Рейчел, направете ми една услуга.

— Каква?

— Моля ви, продължавайте да окопавате вашите рози. Искан ми се да седя тук и да ви гледам.

— Грант, защо дойдохте?

— Какво?

— Питам ви защо сте дошли?

— Проклет да съм, ако помня.

— Хващам се на бас, че ако поискате, ще си спомните — каза момичето. — Опитайте се.

— Почакайте. А! Искан да ви попитам не сте ли сложили вие един плик върху седалката на моя ягуар онази вечер у Лита. Но по дяволите плика!

ГЛАВА ІХ

ЛЕГОВИЩЕТО НА НОЩНАТА СЯНКА

Оставаше ми само да чакам. Опитвах се да убия времето и отново мислено си преповтарях събитията от миналите дни.

— Послание от мистър Майкрофт Холмс за мистър Шерлок Холмс, сър.

— В момента мистър Холмс отсъства — казах аз, — но можете да го оставите.

Напираше ме да отворя писмото, но, разбира се, не го направих. Сложих го в джоба си и продължих да крача по стаята. Минаваха часове, но Холмс го нямаше.

От време на време отивах до прозореца и гледах как мъглата се сгъстява над Лондон. Свечеряваше се и си помислих, че такава нощ е тъкмо за Нощната сянка.

Поразително, че едва тази мисъл мина през главата ми, и получих записка от Холмс. Разтворих я с треперещи ръце. Момчето, което я донесе, стоеше и чакаше.

„Скъпи мой, Уотсън!

Дайте на това момче половин крона за труда. Чакам ви на Монтегю стрийт.

Шерлок Холмс.“

И ето вече пътувах с файтона, като молах кочияша да се движи колкото се може по-бързо в мъглата, а тя ставаше все по-гъста и все повече заприличваше на грахова супа. За щастие, кочияшът притежаваше поразителна способност да намира пътя. Не мина много време и той каза:

— Входът е отдясно, сър. Вървете и си пазете носа, че иначе може да се блъснете в дяволската врата.

Напипах с ръка вратата, влязох вътре, пресякох двора и се озовах в заведението на доктор Мърей, където видях Холмс.

— Още една, Уотсън — посрещна ме с тази страшна новина. Доктор Мърей мълчаливо стоеше до масата, върху която лежеше трупът. Майкъл-Пиер се притискаше до стената, лицето му изразяваше нескрит страх.

— За бога, Холмс — възкликнах аз! — Чудовището трябва да бъде спряно!

— Не сте вие единственият, който иска това да стане, Уотсън.

— Къде отиваме сега, Холмс?

— В Хуайтчепел. Съставих схема, Уотсън, върху която отбелязах местата на всички известни убийства, извършени от Нощната сянка, и я наложих върху картата на района. Твърдо съм убеден, че Нощната сянка действа от някакъв център — стая или апартамент, откъдето излиза да върши своя чудовищен занаят и където после се връща. Но преди това трябва непременно да разпитаме свидетелите.

Това ме порази.

— Не знаех, Холмс, че има свидетели.

— Нещо като свидетели, Уотсън. Няколко пъти Нощната сянка е бил много близо до разобличаване. Дори подозирам, че съзнателно извършва убийства именно по такъв начин — от презрение и показна храброст. Помислете си, че и ние едва не се сблъскахме с него.

— Спомням си прекрасно.

— Всеки случай реших, че ако се съди по шума от отдалечаващите се стъпки, той се движи от външните граници към центъра в кръг, където и ще направим нашето издирване.

Упорито се придвижвахме в нощната мъгла към клоаките на Хуайтчепел, където се събираха човешките нечистотии на великия град. Холмс се движеше уверено, като човек, който е добре запознат с тези места.

Започнахме от един вертеп за пушачи на опиум. Задъхвайки се от отровните изпарения, вървах след Холмс покрай редиците нарове, върху които лежаха наркомани в дима на своите мизерни мечти. Холмс обръщаше ту един, ту друг, за да ги разгледа по-добре. Напуснахме вертепа, без да получим никакви ценни сведения.

След това посетихме няколко мизерни кръчмици, където повечето пъти ни посрещаше мрачна тишина. Напускахме и третия

вертеп, който беше още по-отвратителен от останалите и аз не можех повече да се сдържа.

— Холмс, Нощната сянка не е причина, а резултат!

— Резултат от какво, Уотсън?

— Ето от такива разлагащи се заведения, като тези тука.

Холмс сви рамене.

Преди да успя да кажа още каквото и да било, Холмс отвори още една врата и ние се озовахме в публичен дом. В носа ме удари миризмата на евтин парфюм, която едва не ме събори на земята. Стаята, в която влязохме, представляваше гостна, около половин дузина силно деколтирани особи се бяха разположили в очакване на клиенти.

Окичената с маниста завеса се разтвори и се показа дебела мадама с очички като точици, подобни на стафидки.

— Какво ви носи в такава нощ, мистър Холмс?

— Уверен съм, че знаете, Леона.

Лицето ѝ стана мрачно.

— Според вас защо моите момичета не са на улицата? Не бих искала да загубя нито една от тях!

Една силно начервена дебелана заговори сърдито:

— Тъкмо да хвана един клиент, ей богу, живее в Пакен. Върви нагоре по стълбата с бяла връзка, плащ... Видя ме и спря. И тогава проклетият му „боби“ промуши муцуната си през мъглата и вика: „Я, хайде, марш в стаята си! В такава нощ няма какво да правиш на улицата.“

Гласът на Холмс прозвуча съвсем спокойно, когато попита:

— Предполагам, че джентълменът е избягал?

— Качи се горе в стаята, си, къде другаде да се дене? Обаче не ме взе със себе си.

— Той там ли живее? Странно място за жилище на джентълмен.

Холмс вече вървеше към вратата. Мина край мен и прошепна:

— Да вървим, Уотсън! По-бързо!

И отново се втурнахме през мъглата. Холмс ме сграбчи за ръката и ме повлече напред.

— В ръцете ни е, Уотсън! Сигурен съм. Попаднахме на следите на дявола. Той може много неща, но не може да стане невидим!

Във всяка дума на Холмс звучеше тържество. След няколко минути започнахме да се изкачваме по тясна стълба покрай дървена стена.

Напрежението се отрази дори върху невероятната издръжливост на Холмс. Той се задъхваше и с мъка изговаряше думите:

— Пакен. Това са жалки мебелирани стаи, Уотсън. В Хуайтчепел е пълно с такива. За щастие, знам ги.

Погледнах нагоре и видях една открената врата. Изкачихме се до площадката на стълбата и Холмс се втурна вътре. Последвах го.

— Проклятие! — извика Холмс. — Някой е идвал тук преди нас!

Нито веднъж през цялото ни приятелство не бях виждал Холмс в такова състояние. Той сякаш беше олицетворение на отчаянието. Неподвижно стоеше сред малката мизерна стаичка, държейки в ръката си пистолета, сивите му очи блестяха.

— Ако това е леговището на Нощната сянка — възкликнах аз, — то той е избягал.

— И завинаги, няма съмнение в това. Няма смисъл да оставаме тук — каза Холмс, — нашият противник е твърде умен, за да остави улики.

В този момент, може би защото подсъзнателно се мъчех да превключая на друга тема, спомних си за писмото до Холмс.

— Между впрочем, Холмс, един куриер донесе днес на Бейкър стрийт писмо от вашия брат Майкрофт. Заради всичките тези вълнения съвсем забравих за писмото.

Протегнах му плика и той го отвори.

Ако очаквах благодарност, то беше неспразно. Холмс прочете бележката и студено ме погледна.

— Искате ли да чуете какво пише Майкрофт?

— Разбира се.

— Бележката гласи: „Скъпи Шерлок! В ръцете ми попадна информация — по какъв начин, ще ти обясня по-късно, която би трябвало да ти помогне. Човек на име Макс Клайн е собственик на заведението «Ангел и корона» в Хуайтчепел. Клайн го е купил наскоро, приблизително преди четири месеца. Твой брат Майкрофт.“

— Да, да, Холмс — извиках аз, — знаех това. Научих го от момичето, с което говорих, когато седях в „Ангел и корона“. Опасен

тип е този Клайн. Останах с впечатлението, че държи в страх цялата околност.

Холмс избухна и вдигна нагоре ръце със стиснати юмруци.

— Всемогъщи боже, аз съм затънал до колене като идиот!

Успях едва да проговоря със слаб глас:

— Холмс, не мога да разбера...

— В такъв случай вие сте безнадежден, Уотсън. Най-напред получавате именно онази информация, която би ми позволила да разплета делото и блажено си я пазите само за себе си. След това забравяте да ми дадете бележката, която съдържа същия важен факт. Уотсън, Уотсън! На чия страна сте?

Ако преди това бях объркан, то сега вече бях напълно загубен. Не можех нито да споря, нито дори да възразя.

Но Холмс не обичаше дългите дискусии.

— Отиваме в „Ангел и корона“, Уотсън! — извика той и се спусна към вратата. — Не, най-напред ще отидем до моргата. Ще покажем на дявола образа на неговото злодеяние.

ВЕСТ ОТ МИНАЛОТО

На вратата се звънна.

Елери отмести ръкописа. „Сигурно пак е онзи гуляйджия. Има ли смисъл да отварям?“ — помисли си той.

Само че това не беше Грант Еймс, а раздавач, който донесе неподписана телеграма.

„За какъв дявол си изключил телефона въпр включи го, че ще се побъркам въскл“

Оживелият телефон извънтя. Елери изключи самобръсначката си и вдигна слушалката. Сигурно се обаждаше баща му.

Само че това не беше баща му. Чу старчески треперлив женски глас.

— Мистър Куин ли е?

— Да.

— Очаквах да ми се обадите.

— Трябва да ви се извиня — каза Елери. — Канех се да ви се обадя, но ръкописът на доктор Уотсън попадна при мен в много неподходящо време. До уши съм затынал в собствената си повест.

— Много съжалявам.

— Не, аз много съжалявам, повярвайте ми.

— Значи не сте имали време да го прочетете?

— Напротив, това беше съблазън, срещу която не можах да устоя, макар че сроковете ме притискат. Наистина, наложи ми се да чета на пресекулки. Остават ми още две глави.

— Може би да почакам, мистър Куин, докато завършите собствената си книга?

— Не, не, моите проблеми вече са решени. Пък и аз с нетърпение очаквам нашия разговор.

— Не се ли усъмнихте, че ръкописът може да е фалшификат, мистър Куин?

— Откровено да ви кажа, отначало, когато Грант ми го донесе, помислих, че е фалшификат. Но скоро промених мнението си.

— Може би смятате начина, по който ви изпратих ръкописа, за ексцентричен?

— След като прочетох първата глава, разбрах всичко — каза Елери.

Старческият глас възрази.

— Мистър Куин, той не е правил това. Той не беше Нощната сянка.

Елери се опита да я успокои.

— Изминали са толкова много години. Има ли това някакво значение сега?

— Несправедливостта винаги има значение. Времето заличава много неща, но не всичко.

Елери ѝ напомни, че още не е дочел ръкописа.

— И все пак ми се струва, че знаете...

— Виждам накъде сочат нещата.

— И така ще бъде докрая. Но това не е истина, мистър Куин! Този път Шерлок Холмс греша.

— Но нали ръкописът не е бил публикуван...

— Това практически нищо не променя, мистър Куин. Обвинението стана известно, петното остана незаличено.

— Но какво бих могъл да направя аз? Никой не може да промени вчерашния ден.

— Ръкописът е единственото нещо, което имам, сър! Ръкописът и тази чудовищна лъжа! Шерлок Холмс не е безгрешен, както и всеки друг човек. Истината трябва да е скрита някъде в самия ръкопис, мистър Куин. Умолявам ви, намерете я.

Телефонът изключи.

ГЛАВА X

ТИГЪРЪТ ОТ „АНГЕЛ И КОРОНА“

— Искрено се надявам, приятелю, че ще приемете моите извинения. — Тези думи на Холмс са най-приятното нещо, което съм чувал от него. Излязохме на улицата и отново започнахме да се промъкваме през мъглата; тази нощ в Хуайтчепел нямаше файтони.

— Имахте всички основания да възнегодувате, Холмс.

— Напротив. Проявих непростима раздражителност. Не бива да виниш другите за собствените си грешки. Сведенията, които вие така лесно сте получили от Поли, трябваше аз самият отдавна да съм получил. Но и наум не ми мина, че Клайн е именно онова липсващо звено. Това може да се обясни така — продължи все така великодушно Холмс, — вие просто не сте насочили своята проникателност в нужната посока. Търсехме човек силен, жесток и безпощаден. Клайн притежава всички тези черти. Наистина в Хуайтчепел биха се намерили още много други не по-малко порочни типове. И все пак има нещо, което направо сочи Клайн. Сега бихме могли да възстановим онова, което очевидно е станало. Клайн е видял в лицето на Майкъл Осбърн богата плячка. Както Майкъл, така и Анджеела са хора със слаба воля и този жесток и властен човек лесно ги е подчинил на волята си. Именно Клайн е организиран позорния брак, който е погубил Майкъл Осбърн.

— Но с каква цел?

— Шантаж, Уотсън! Но планът му се провалил, когато у Майкъл се е пробудила добрата страна в неговата природа и той се е отказал да участва в мръсната игра. И все пак Клайн е съумял да измъкне от младия Осбърн достатъчно пари, за да купи „Ангел и корона“.

— Но има още толкова много неясни неща, Холмс. Майкъл, който е докаран до сегашното му състояние, неговата жена Анджеела, жестоко обезобразена — предстои ни и нея да намерим.

— Всяко нещо с времето си, Уотсън, всяко нещо с времето си...

Поклатих глава и последвах Холмс през моргата в приюта, където заварихме доктор Мърей да превързва удареното око на един пияница.

— Майкъл Осбърн тук ли е? — попита Холмс. — Доктор Мърей, ще трябва да го взема със себе си.

— Сега ли? Толкова късно?

— Случиха се някои събития, докторе. До сутринта Нощната сянка трябва да бъде хванат. Време е вече да си оправим сметките с хищния звяр, който е виновен за кървавата касапница в Хуайтчепел.

И доктор Мърей като мен се обърка.

— Не ви разбирам. Но защо все пак вземате със себе си Майкъл Осбърн?

— За да му устроя очна ставка с неговата жена, нетърпеливо отговори Холмс. — Къде е той? Губим ценно време.

— Ще го намерите в малката стаичка от другата страна. Той спи там.

Намерихме нещастника и Холмс много внимателно го събуди. В празните му очи не проблесна нито искрица разбиране, но с доверчивостта на дете Майкъл се затътри след нас.

През цялото време ме глождеше любопитството. И аз рискувах да задам въпроса:

— Предполагам, Холмс, че се надявате да намерите Анджела Осбърн в „Ангел и корона“?

— Уверен съм в това.

— Но с каква цел решихте да я срещнете с Майкъл?

— Може би тя няма да иска да говори. Неочакваната среща с мъжа ѝ ще се окаже шок, който може да ѝ развърже езика.

— Ясно — казах аз, макар и не много уверено.

Най-после се чу гласът на Холмс:

— Насам, Уотсън, тук ще търсим.

През мъглата едва можеше да се види слабо осветен прозорец.

— Искам незабелязано да се промъкна в стаята на горния етаж — каза Холмс.

Промъквахме се крадешком.

Най-напред се оказахме в един килер, където се чуваше приглушеният шум от кръчмата. Очевидно не ни забелязаха. Холмс

бързо намери стълбата, която води към втория етаж. Внимателно се изкачихме и се озовахме в края на едва осветен коридор.

Ивица светлина се промъкваше през откренатата врата и падаше върху бомбетата на обувките ни. Холмс ни бутна към стената и почука на вратата. В стаята се чу бързо движение и женски глас попита:

— Томи, ти ли си?

Ръката на Холмс като змия се плъзна през вратата и запуши устата на жената, чието лице се намираще в сянка.

— Не викайте, госпожо — каза той шепнешком, но с властен тон. — Няма да ви сторим нищо лошо. Просто трябва да поговорим с вас. Аз съм Шерлок Холмс и доведох вашия мъж.

Чух трескава въздишка.

— Довели сте Майкъл... тук? Господи, но защо?

— Така трябваше.

Холмс влезе в стаята и ми направи знак да го последвам. Държейки Майкъл за ръце, влязохме и ние.

В стаята светеха две газови лампи и на тяхната светлина видях жена, чието лице беше покрито с воал. Но тънката мрежа не можеше напълно да прикрие ужасния белег. Това беше Анджела Осбърн.

Като видя мъжа си, тя се хвана за дръжката на креслото, в което седеше, и се привдигна. Но моментално се смъкна обратно и застина като вкаменена.

— Той не може да ме познае — прошепна тя с отчаяние.

— Трябва да ни разкажете всичко, госпожо — каза Холмс. — Ние знаем, че Клайн е виновен вашият мъж да се намира в това състояние, а също така и за вашето обезобразяване. Разкажете ни какво все пак се е случило в Париж?

Жената закърши ръце.

— Няма да ви губя времето, като търся оправдания за себе си, сър. Няма такива. Както навярно сте разбрали, аз не съм от онези нещастни момичета долу, които се занимават със своята срамна професия от безизходица или от бедност. По този път ме тласна Макс Клайн, звяр в образа на човек. Искате да знаете какво се случи в Париж? Отидох там, защото Клайн ме накара да завържа връзка с богат френски търговец. Именно тогава се запознах с Майкъл Осбърн и той ме обикна. Повярвайте ми, сър, няхах и най-малкото намерение

да опозорявам неговото име. Но когато Клайн пристигна в Париж, дойде му наум да използва влюбения юноша за своите цели. Нашият брак беше първата брънка в неговите планове. Ние с Майкъл се оженихме, макар че аз със сълзи на очи умолявах Клайн да се откаже от своя замисъл. Ставаше дума за най-долен шантаж, мистър Холмс. Щеше да разкаже всичко на херцог Чайрски, да го заплаши, че всички ще научат за кого се е оженил неговият син и да ме покаже на целия свят, ако негова светлост откаже да заплати за мълчанието.

— Но това не се случи — каза Холмс, вглеждайки се внимателно в нея.

— Да, защото Майкъл се оказа по-твърд, отколкото Клайн очакваше. Майкъл заплашваше, че ще убие Клайн и дори се опита да го направи. О, това беше ужасна сцена! Но Майкъл нямаше никакъв шанс. Клайн е толкова силен! Той събори Майкъл с един удар и страхотно го би. И ето че Майкъл стана това, което виждате. Клайн би го убил, ако не се бях намесила. Тогава грабна ножа от масата и ми обезобрази лицето. Яростта му премина, иначе работата навярно щеше да приключи с две убийства.

— След като наби жестоко Майкъл и ви обезобрази, не се ли отказа от своите планове?

— Не, мистър Холмс. Ако беше така, сигурна съм, че Клайн щеше да ни остави в Париж. Но вместо това намери доста голяма сума пари и ни доведе при себе си в Хуайтчепел, където купи тази кръчма.

— Значи тези пари не са получени чрез шантаж?

— Не. Херцог Чайрски беше щедър към Майкъл, преди да се отрече от него. Клайн ограби Майкъл до последното пени. След това ни заключи тук в „Ангел и корона“ като в затвор, замисляйки навярно някакъв още по-нечестен план.

— Казахте, че ви е довел при себе си в Хуайтчепел, мисис Осбърн? — попита я Холмс. — Клайн от тези места ли е?

— Да, той е роден тук. Познава всяка улица и всяко кътче в този район. Тук всички се страхуват от него. Едва ли ще се намери някой, който би рискувал да го разсърди.

— А какъв е бил неговият план, знаете ли?

— Уверена съм, че става дума за шантаж. Обаче нещо се случи и му попречи, не знам какво е то. Една сутрин Клайн влезе при мен, беше в отлично настроение, каза че невероятно много му е провървяло,

че Майкъл повече не му трябва и има намерение да се отърве от него. Молях го да не убива Майкъл. Може би успях да пробудя някаква искрица човечност в сърцето на Клайн. Всеки случай, той ме съжали, както сам каза, и отведе Майкъл в приюта на доктор Мърей, знаейки, че Майкъл напълно е загубил паметта си.

— В какво така му е провървяло на Клайн, мисис Осбърн?

— Не можах да науча. Попитах го наистина ли херцог Чайрски се е съгласил да заплати голяма сума пари. Но той ме удари и ми каза да не си пъхам носа в чужди работи.

— И оттогава сте пленница в този дом, така ли?

— Доброволна пленница, мистър Холмс. Клайн наистина ми забрани да излизам от тази стая, но истинският ми тъмничар е моето обезобразено лице.

Жената наведе глава, покрита с воала.

— Това е всичко, което бих могла да ви кажа.

— Не е всичко, госпожо.

— Какво друго има? — попита тя и вдигна глава.

— Остава въпросът за комплекта хирургически инструменти. А също така и за бележката без подпис, с която са уведомили лорд Карфакс за местонахождението на неговия брат.

— Както се вижда, от вас нищо не може да се скрие! — възкликна Анджела Осбърн. — Кой сте вие, човек или дявол? Ако Клайн узнае, ще ме убие!

— Ние сме ваши приятели, госпожо. От нас той нищо няма да научи. Как разбрахте, че инструментите са заложи при Джозеф Бек?

— Имам един приятел. Той идва тук, рискувайки живота си, за да си поприказваме и да изпълни някои мои поръчения.

— Без съмнение това е същият Томи, когото очаквахте, когато почуках на вратата?

— Томи помага понякога в приюта на Монтегю стрийт.

— Вие ли го изпратихте там?

— Да, за да научавам поне нещичко за Майкъл. След като Клайн го отведе в приюта, една вечер тайничко се измъкнах и рискувайки твърде много, пуснах в пощенската кутия писмото, за което споменахте. Смятах, че съм задължена поне това малко нещо да направя за Майкъл. Бях уверена, че Клайн никога няма да научи за това.

— А хирургическите инструменти?

— Томи подслушал как Сели Йънг обсъждала с доктор Мърей възможността да ги заложат. Дойде ми наум, че това би могло да привлече вашето внимание към Джек Нощната сянка. Още веднъж се измъкнах тайно от къщи, купих комплекта и ви го изпратих по пощата.

— А големия скалпел нарочно ли извадихте?

— Да, бях уверена, че ще разберете. Но тъй като нямаше никакви слухове, че проявявате интерес към това дело, изпаднах в отчаяние и ви изпратих липсващия скалпел.

Холмс се наведе над нея. Нейното лице беше крайно съсредоточено.

— Госпожо, кога решихте, че Нощната сянка е Макс Клайн?

Анджела Осбърн притисна лицето си с ръце и простена:

— О, не зная, не зная!...

— Какво ви накара да решите, че именно той е злодеят? — неумолимо повтори своя въпрос Холмс.

— Характерът на тези престъпления. Не мога да си представя някой друг, освен Клайн, който да е способен на такива зверства. Неговият буен нрав, неговите страшни пристъпи на ярост...

Не ни беше писано да чуем повече нищо от Анджела Осбърн. Вратата се отвори и в стаята връхлетя Макс Клайн. Лицето му беше изкривено от злобата, която очевидно едва сдържаше. В ръката си държеше пистолет.

— Ако някой помръдне, макар и с пръст, ще го пратя в преизподнята — изръмжа той.

Нямаше никакво съмнение, че точно така щеше да постъпи.

ЕЛЕРИ СЕ РАЗДЕЛЯ С ГРАНТ ЕЙМС

На вратата се позвъни. Още веднъж, после за трети път. Но Елери не помръдна — четеше. Откъсна се от ръкописа едва когато прочете главата. Под вратата беше мушната телеграма:

„Скъпи приятелю въск гонейки шиповете вашият куриер намери роза тчк той повече няма да се занимава с издирване тчк нейното име е рейчел хъгър запт но името не може да предаде нейното очарование тчк тя е дошла на

онази вечеринка само заради мен запт иде ми да се пукна от гордост тчк ще се оженим тчк искаме да имаме много деца тчк сърдечен привет от нас двамата тчк грант“

— Слава богу, май се отървах от него — произнесе Елери на глас и се върна при Шерлок Холмс.

ГЛАВА XI

ГИБЕЛТА НА КАРФАКС

Предполагам, че Холмс не би се уплашил от пистолета на Клайн, ако след собственика на „Ангел и корона“ в стаята на мисис Осбърн не се вмъкна човек, когото веднага познах. Беше един от бандитите, които ни нападнаха. Пред дулата на два пистолета Холмс беше принуден да се смири.

Яростта на Клайн премина в злобно тържество.

— Вържи ги — заповяда той на своя помощник. — А пък онзи, който окаже съпротива, ще получи куршум в челото.

Бандитът откъсна шнуровите на щорите и бързо завърза ръцете на Холмс зад гърба му. След това направи същото и с мен.

— Наистина ли си мислехте, мистър Холмс, че можете да проникнете незабелязан в къщата ми?

Холмс спокойно отговори:

— Интересно как ме открихте?

Клайн злорадо се изхили.

— Един от моите работници избутваше празните бъчви. Нищо свръхестествено, мистър Холмс. Ето, така ви хванах.

— Да ме хванете, както се изразихте — каза Холмс, — и да успеете да ме задържите — това са две съвсем различни неща, Клайн.

Беше ми ясно, че Холмс се опитва да спечели време. Но всичко беше съвсем напразно. След като провери дали здраво съм вързан, Клайн изкомандува:

— Вие ще дойдете с мен, мистър Холмс. С вас ще се заема специално. А пък ако очаквате помощ отвън, ще бъдете разочарован. Очистих залата: кръчмата е заключена.

Помощникът му хвърли към Анджеला тревожен поглед.

— Не е ли опасно да оставим този мръсник с нея? Да не вземе да го развърже?

— Няма да посмее! — Клайн отново се изхили. — Ако не иска да се раздели с жалкия си живот.

За нещастие, той се оказа прав. След като отведоха Холмс и Майкъл, Анджела Осбърн остана глуха към всичките ми увещания. Използувах най-пламенното си красноречие, но тя само ме гледаше отчаяно и стенеше:

— Не, не мога, не смея!

Така изминаха няколкото най-дълги минути в моя живот, минути, през които напразно се мъчех да се развържа и си внушавах, че Холмс все пак ще намери изход от безизходното за всеки друг човек положение.

И тогава настъпи най-страшният момент.

Вратата се отвори.

Не можах да видя кой влезе, но можех да съдя за него само по израза на лицето на Анджела. По него се четеше ужас. Тя скочи от креслото, воалът ѝ се плъзна и откри белега. Но още по-силно от обезобразяващия белег лицето ѝ беше изкривено от страх. Най-после от гърдите ѝ се изплъзна писък:

— Нощната сянка! Господи, помилвай ни, това е Джек Нощната сянка!

С чувство на срам мога да си призная, че когато човекът се появи пред очите ми, първата ми реакция беше облекчението. Щом видях тънката елегантна, аристократична фигура в безупречен вечерен костюм с цилиндър на главата и праметнат през раменете плащ, радостно възкликнах:

— Лорд Карфакс! Какво щастие, че дойдохте!

След минута видях в ръцете на Карфакс блестящ нож и до мен достигна страшната истина. Той погледна към мен, но само за миг, като че ли не ме позна. Приличаше на безумен.

Анджела Осбърн повече не можеше да вика. Тя се строполи в креслото, замряла от ужас. Аристократичната фигура на Нощната сянка се хвърли към нея и разкъса роклята ѝ. Тя едва успя да прошепне молитвата си и лорд Карфакс заби ножа в нейната оголена гърд.

Когато Анджела падна, безумецът грабна една от газените лампи и я загаси. Намерението му не предизвикваше никакво съмнение. Той се мяташе по стаята, като че ли беше самият дявол, изтръгнат от преизподнята и пръскаше газта из стаята. След това излезе в коридора и след малко се върна с празната лампа — хвърли я на пода. Разлетяха се парчета от счупеното стъкло.

След това грабна другата лампа и с нея запали газта пред краката си.

Колкото и да беше странно, нямаше намерение да бяга. Дори в този най-страшен момент от живота си продължавах да се питам: защо? Но случи се така, че неговото безумие ме спаси и уби самия него. Когато езиците на пламъка полетяха нагоре, той се хвърли към мен. Затворих очи и поверих душата си на спасителя. Но вместо да ме убие, Карфакс разреза шнуровете, които ме държаха вързан.

Изправи ме на крака и ме помъкна през пламъците към близкия прозорец. Опитвах се да се боря с него, но със силата на маниак той ме блъскаше към прозореца. Стъклото се счупи.

В този миг извика; и досега чувам вика му в нощните си кошмари:

— Кажете на всички, доктор Уотсън! Кажете на всички, че Джек Нощната сянка това съм аз — лорд Карфакс!

И ме блъсна от прозореца.

Стори ми се, че чувам тропота на тичащи крака и потънах в блажена тъмнина.

ГЛАВА XII

КРАЯТ НА ДЖЕК НОЩНАТА СЯНКА

Първият човек, когото видях, беше Радиърд, моят приятел, който временно беше поел грижите за болните ми. Намирах се в стаята си на Бейкър стрийт.

— По чудо оцеляхте, Уотсън — каза той, опипвайки пулса ми.

Всичко, което се беше случило, моментално оживя в паметта ми.

— А Холмс? Къде е той? Нали не е...

Радиърд посочи с глава и аз видях Холмс да стои от другата страна на леглото. Лицето му беше разтревожено, беше бледен, но като че ли цял и невредим. Изпитах с нищо несравнимо чувство на облекчение.

— Е, време е да си вървя — каза Радиърд и добави, обръщайки се към Холмс: — Следете да не говори твърде много, мистър Холмс.

Холмс поклати глава.

— А сега трябва да поспите.

— Знаете, че няма да заспя, докато не науча как успяхте да се измъкнете от Клайн. В съня си през цялото време виждах вашите обезобразени останки...

Потръпнах, а той положи ръката си върху моята с искрено чувство на привързаност.

— Моят шанс изникна, когато се запали стълбата — каза Холмс. — Клайн вече насочваше пистолета си към мен, когато езиците на огъня се втурнаха надолу. Той и неговият помощник загинаха в пламъците под останките на рухналата сграда — тя се разпадна като нещо гнило само за един миг. Сега „Ангел и корона“ представляват само куп развалини.

— Но вие, Холмс? Как така...

Холмс се усмихна и вдигна рамене.

— Никога не съм се съмнявал, че ще мога да разплета въжето — каза той. — Нали знаете, че доста ловко върша това. Единственото, което не можех да направя, беше поне за миг да отвлека вниманието на

Клайн. Пожарът ми подари тази секунда. За съжаление не успях да спася Майкъл Осбърн. Изглеждаше, че той, нещастникът, беше радостен да посрещне смъртта си и се съпротивляваше на опитите ми да го измъкна. Фактически сам се хвърли в огъня.

— Може би за него това е най-добрият изход — промърморих аз.
— А онова подло чудовище Джек Нощната сянка?

Тъга замъгли сивите очи на Холмс. Като че ли мислите му бяха някъде далеч.

— Имате предвид лорд Карфакс ли? — Той също загина. И уверен съм също по собствено желание, като брат си.

— Естествено. Предпочете смъртта в огнената стихия пред примката на палача.

Мистър Холмс продължи да витае в някакви необозрими далечини. След това каза тихо и тържествено.

— Уотсън, ние трябва да уважаваме решението на един благороден човек.

— Благороден човек ли? Вие, разбира се, се шегувате. А, разбирам, имате предвид периодите на просветление в съзнанието му. А баща му, херцог Чайрски?

Холмс оброни глава на гърдите си.

— Херцогът също се самоуби.

— Е, ясно. Той не е могъл да понесе чудовищното разобличаване на по-големия му син. Но как научихте за това, Холмс?

— От пожара отидох право в резиденцията на херцога на Бъркли стрийт, придружен от Лейстрејд. Но бяхме закъснели. Той вече беше научил за лорд Карфакс, след което се е хвърлил с гърди върху меча си, скрит в бастуна му.

— Смърт на истински аристократ!

— Незадоволително дело, Уотсън, повече от незадоволително — каза той. И замълча.

— Не разбирам защо, Холмс. Нощната сянка е мъртъв.

— Да, мъртъв е — потвърди Холмс. — Но наистина, Уотсън, сега трябва да си починете...

Опита се да стане.

— Не съм в състояние да почивам — изхитрувах аз, — докато всички детайли от главоблъсканицата не застанат на местата си.

Той покорно седна.

— Дори и аз бих могъл да проследя последователността на събитията. Маниакът, Нощната сянка, който се е прикривал под маската на филантроп, лорд Карфакс не е знаел къде се намират Анджела Осбърн и Макс Клайн. Правилно ли разсъждавам?

Холмс не отговори.

— Когато открихте леговицето му — продължих аз, — навярно знаехте кой е?

Холмс кимна утвърдително.

— Ние с вас се отправихме в приюта, където, очевидно, той ни е видял и ни е чул, макар ние да не сме го видели, или пък е дошъл скоро след това, научил е за „Ангел и корона“ от доктор Мърей, който не е имал никакви причини да крие тези сведения. Лорд Карфакс е тръгнал след нас, намерил е същата задна врата, откъдето прекарват бъчвите с бирата.

— Лорд Карфакс е дошъл преди нас — каза Холмс рязко. — Ако си спомняте, открихме, че ключалката е счупена?

— Приемам поправката. Навярно се е движел в мъглата по-уверено от нас. Няма съмнение, че сме го изплашили, когато се е промъквал при Анджела Осбърн, която е избрал за своя поредна жертва. По всяка вероятност се е скрил в коридора, когато сме влезли в стаята на мисис Осбърн.

Холмс не оспорваше моите разсъждения.

— После, като е разбрал, че сте го проследили, е решил да завърши своята безславна кариера, като хвърли безумно предизвикателство към целия свят. Последните му думи бяха отправени към мен и бяха: „Кажете на всички, доктор Уотсън, че Джек Нощната сянка е лорд Карфакс!“ Само маниак може да иска такава слава.

Холмс решително стана.

— Всеки случай, Уотсън, Джек Нощната сянка няма повече да броди по нощите. А сега, тъй като твърде дълго нарушихте предписанието на вашия лекар, настоявам да поспите.

При тези думи ме напусна.

ЕЛЕРИ ПРАВИ ЕКСКУРЗИЯ В МИНАЛОТО

Елери замислено побутна ръкописа на доктор Уотсън. Не чу как щракна ключалката, входната врата се отвори и затвори.

Когато дигна глава, на вратата на кабинета стоеше инспектор Куин.

— Татко!

Инспекторът влезе, метна шапката си върху дивана и с чувство на облекчение се обърна към сина си. Но на лицето му се изписа безпокойство.

— Изглеждаш много зле. Какво се е случило, Елери?

— Чувствувам се отлично.

— Не ме заблуждавай. Хайде, разказвай!

Елери сви рамене.

— Защо ли съм се родил в семейството на инспектор от полицията! Е, добре, наистина нещичко се случи. Преплетоха се някои събития — минали и настоящи. Разплете се един стар възел...

— Говори по-ясно.

— Идва Грант Еймс.

— Знам, донесъл ти е ръкопис от непозната дама.

— Ръкописът ме увлече. А сега нагазих в това дело.

— Нищо не разбирам.

Елери въздъхна.

— Вероятно, за да разбереш, ще трябва да ти разкажа всичко отначало.

И той дълго разказва.

— Ето, така стоят нещата, татко. Тя твърдо вярва, че той не е виновен. Носила е тази вяра в себе си през целия си живот. Струва ми се, че не е знаела какво да прави, докато не ѝ е дошло наум да прибегне до моята помощ. Помисли си само!

— Какво смяташ да правиш?

— Тъкмо смятах да я посетя, когато ти си дойде.

— Струва ми се, че имаш право. — Инспектор Куин стана и взе ръкописа от ръцете на Елери. — Доколкото разбирам, синко, ти просто нямаш друг изход.

Елери стана.

— Защо не вземеш да прочетеш всичко, докато съм при нея?

— Точно това се канех да направя.

Той потегли на север за Уестчестър по шосе № 22 до Сомърс. Мина покрай дървен слон на главния кръстопът — спомен от онова време, когато там цяла година стоя цирк. Мислеше за старата дама, при която отиваше. Мислите му бяха тъжни.

Най-после сви по малка алея, която водеше към чудесна вила, излезе от колата и нерешително се насочи към входната врата. Не успя да почука и вратата се отвори, като че ли старицата го чакаше. Би предпочел да я няма в къщи.

— Дебора Осбърн Спейн — каза той, като я гледеше отгоре надолу. — Не се лъжа, нали? Здравейте, мисис Спейн.

Разбира се, тя беше много стара. Според неговите сметки тя беше някъде към деветдесетте. Но може би беше и на повече от деветдесет. Според ръкописа, през онзи ден, когато Холмс и Уотсън са посетили замъка Чайрс, възрастта ѝ беше указана приблизително.

— Моля, заповядайте, влезте, мистър Куин.

На Елери му се стори, че са озова в Англия от XIX век.

— Виждам, че сте запазили верността си към миналото.

Тя седна в едно старинно кресло и сякаш потъна в него.

— Че какво друго ѝ е останало на една стара англичанка? — попита тя със слаба усмивка. — Знам, че това звучи като отвратително англофилство. Толкова е трудно да се откъснеш от всичко родно. Но тук ми е удобно. Понякога правя пътувания до Ню Рошъл, за да се полюбувам на розите, които Рейчел отглежда и това разнообразява моето съществуване.

— Значи това беше Рейчел?

— О да, тя направи това по моя молба.

— Рейчел Хъгър е ваша роднина?

— Тя ми е внучка. Ще прием ли чай?

— Не веднага, ако не възразявате, мисис Спейн — каза Елери. — Имам няколко въпроса. Позволете ми да ви попитам как попадна у вас ръкописът?

— След като доктор Уотсън го е написал, ръкописът, според желанието на мистър Холмс, преминава в разпореждане на притежателите на състоянието на Осбърн. Ръкописът се е намирал в ръцете на нашия адвокат, за мое щастие. Той твърде ревностно пазеше интересите ми. След това когато станах пълнолетна, малко преди да

почине, ми разказа за ръкописа. Помолих го да ми го даде и той ми го изпрати.

— Защо чакахте толкова дълго, мисис Спейн, преди да направите това, което сега направихте?

— Не зная защо чаках толкова дълго — каза възрастната дама. — Мисълта да повикам експерт, който да потвърди моето убеждение, никога не е приемала конкретна форма, макар че от време на време я допусках. Но напоследък у мен се появи чувството, че трябва да побързам. Колко още ми остава да живея? А ми се иска да умра със спокойна душа.

В гласа ѝ се чу скрита молба. На Елери му се прииска да ѝ помогне.

— Вашето решение да ми изпратите ръкописа произтича от съдържанието на самия ръкопис, нали така?

— Да, разбира се, Елери. Знаех, че рано или късно вие ще ме намерите, така както за мистър Холмс не е представлявало труд да намери притежателя на комплекта хирургически инструменти. Той беше чудесен човек, моят баща. Добър, мек. Той не може да бъде онова чудовище. Не може!

Елери взе старата ѝ набръчкана ръка и започна да я гали под тиктакането на старинния часовник, който се намиреше в ъгъла и махалото му като механичен пръст изтриваше секундите от лицето на времето.

Малката крехка ръчица в ръката на Елери от време на време даваше знак, като леко го стисваше. След това престана да мърда и неподвижно застина в ръката на Елери като сух есенен лист.

След известно време завесата, която са спускаше при входа в гостната, трепна, влезе възрастна жена, облечена в бяла домашна рокля.

— Тя заспа — прошепна Елери.

ДЕЛОТО НА ДЖЕК НОЩНАТА СЯНКА. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ НА ДЖОН Х. УОТСЪН, 12 ЯНУАРИ 1908 ГОДИНА

Сърдит съм на Холмс. Признавам, че тъй като той дълго време се намираше извън пределите на Англия, поех върху себе си смелостта, въпреки волята му да изложа своите бележки по делото на Джек Нощната сянка във формата на художествено повествование. Изминаха двадесет години. Девет от тях титлата херцог Чайрски носи новият наследник — от по-младия клон на семейството. Трябва да добавя, че той малко време прекарва в Англия и ни най-малко не се грижи нито за титлата, нито за забележителната история на своя род.

Аз обаче дойдох до убеждението, че е настъпило време светът да научи истината по делото на Нощната сянка, дело, което заема такова видно място, ако мога така да се изразя, в историята на престъпността, а така също и за усилията на Холмс да сложи край на кървавите злодеяния на чудовището в Хуайтчепел.

Когато Холмс се върна от чужбина, заговорих с него по този въпрос, наложих му най-убедителните си доводи. Но той дори не искаше да ме слуша.

— Не и не, Уотсън, нека костите почиват в мир. Човечеството няма да се обогати, ако тези история бъде публикувана.

— Но, Холмс! Та това е труд...

— Съжалявам, Уотсън. Но това е последната ми дума.

— Тогава — казах аз, като едва скривах раздражението си, — позволете ми да ви подаря този ръкопис. Може би ще използвате хартията, за да разпалвате с нея вашата лула.

— Поласкан съм, Уотсън, трогнат съм — каза той с най-жизнерадостен тон.

ЕЛЕРИ ОБЯСНЯВА

Елери се върна навреме. Инспектор Куин тъкмо беше привършил четенето на ръкописа на доктор Уотсън за Нощната сянка и беше явно неудовлетворен. Премести погледа си върху Елери.

— Добре, че не е отпечатана тези повест. Холмс е бил прав.

— И аз мисля така. — Елери пристъпи към бара.

— Как мина?

— По-добре, отколкото очаквах.

— Значи си лъгал като истински джентълмен. Браво!

— Не съм я лъгал. Говорих само истината.

— Тогава — каза инспектор Куин студено — свински си постъпил. Дебора Осбърн е обичала баща си, вярвала му е. Тя вярва и в теб. А ти, какво, не можа ли малко да поразбъркаш картите?

— Нямахше нужда нищо да „поразбърквам“.

— Но защо? Та тя е толкова стара...

— Затова защото, инспекторе — каза Елери, отпускаяки се в своето въртящо се кресло, — бащата на Дебора, лорд Карфакс не е бил Джек Нощната сянка. Тя винаги е била права по отношение на него. Тя го е знаела, знаех го и аз... А преди нас това е знаел Шерлок Холмс.

Настъпи дълга пауза, по време на която бащата се опитваше да разбере сина си, но не успя.

— Но нали тук черно на бяло е написано, Елери! — възмути се инспекторът.

— Да, написано е...

— Ричард Осбърн, той същият, лорд Карфакс е бил хванат с нож в ръката. Та нали Уотсън описва онова, което е видял със собствените си очи.

Елери стана, доближи до баща си, взе ръкописа и се върна с него в креслото си.

— Уотсън е видял само онова, което Холмс му е позволил да види, не повече. Уотсън превръща във фетиш всяка дума на Холмс. А пък целият фокус е там, че в това дело не са важни думите на Холмс, а мълчанието му.

— Мълчанието му ли?

— Точно така. Холмс нито веднъж не казва, че Нощната сянка е лорд Карфакс.

Елери прелисти старата тетрадка.

— Татко, нима не забеляза непоследователността и в историята с шантажа?

— С шантажа ли? Почакай, почакай...

— Хайде да си припомним как се развиват събитията. Макс Клайн решава, че бракът на Майкъл Осбърн и Анджела ще се окаже за него прекрасна възможност да шантажира. Имайки предвид колко херцог Чайрски държи на името си, Клайн от своята си гледна точка е разсъждавал логично. Само че планът му не успял. За брака се разчуло.

— Да, Клайн признал на Анджела, че планът му се е провалил.

— Не е точно така. Казал ѝ чак след като е довел семейството обратно в Лондон, че е намерил нов, още по-силен коз. Клайн е загубил всякакъв интерес към Майкъл и Анджела, след като е открил ново оръжие, очевидно много по-действено, отколкото позорния брак на Майкъл.

— И какво е то?

— Е, хайде, помисли сам. Каква важна тайна е научил Клайн?

— Кой е Джек Нощната сянка — бавно каза инспекторът. — Такова нещо може да научи само такъв човек като Клайн, който твърде добре познава Хуайтчепел и неговите обитатели.

— Разбира се, татко. Точно така и трябва да се е случило. А знаейки кой е Нощната сянка, Клайн е можел да забогатее, като шантажира...

— Лорд Карфакс ли?

— Не, татко. Едва през онази вечер Карфакс е узнал, че Клайн и Анджела живеят в „Ангел и корона“.

— Но Карфакс убива Анджела, а не Клайн.

— Още едно доказателство, че самият не е бил жертва на шантажа. Той погрешно смятал жената на брат си за онази зла сила, която е навлякла нещастieto на семейство Осбърн. Ето защо убива именно нея. И сам се наказва на смърт за това престъпление.

— Но всичко това е недостатъчно, за да се обоснове...

— Тогава да потърсим още нещо. Нека да проследим Холмс и Уотсън през онази нощ. Ти знаеш какво уж е станало. Нека се опитаме да разберем какво наистина е станало.

През онази нощ двама души са вървели по следите на Нощната сянка — Шерлок Холмс и лорд Карфакс. Уверен съм, че Карфакс вече е таил подозрения...

— Какви данни потвърждават, че Карфакс също е вървял по следите на Нощната сянка?

— Радвам се, че зададе този въпрос — каза Елери. След като напускат заведението на мадам Леона, Холмс започва последния етап от своето дирене. Той и Уотсън достигат до стаите в Пакен.

— И Холмс казва: „Ако това е леговището на Нощната сянка, то той е избягал.“

— Не, не Холмс, това го казва доктор Уотсън. Холмс възкликва: „Някой е бил тук преди нас!“ Между тези две изречения има огромна разлика. Първото е забележка на романтик, второто е извод на практичен човек, свикнал да запечатва мястото на действието с фотографска точност.

— Логично — призна Куин-старши.

— Това е съществен момент. Но има и нещо друго.

— Това, че Холмс и лорд Карфакс почти едновременно намират леговището на Джек Нощната сянка, това ли?

— А също така и това, че Карфакс вижда как Холмс и Уотсън влизат в Пакен. Той ги е изчакал на улицата и ги е последвал, когато са излезли оттам. Другояче не би могло да бъде.

— Защо?

— За да може Карфакс да постъпи така, както е постъпил, трябвало му е да знае две неща: кой е Нощната сянка (а това той вече е научил в Пакен) и къде може да намери Анджела и Клайн — това е научил, след като е последвал Холмс.

Инспектор Куин стана, взе ръкописа от Елери, прелисти го и прочете: „А онова подло чудовище Джек Нощната сянка?“ Уотсън задава този въпрос на Холмс. Холмс му отговаря: „Лорд Карфакс също умря...“

— Почакай — каза Елери. — Недей да вадиш отделни фрази от контекста. Прочети целия цитат.

— Цитирам: „Тъга замъгли сивите очи на Холмс. Като че ли мислите му бяха някъде далеч. Имате предвид лорд Карфакс ли? — Той също загина. И уверен съм също по собствено желание, като брат си.“

— Така вече е по-добре. А сега кажи ми, смъртта на Джек Нощната сянка би ли опечалила Холмс?

Инспектор Куин поклати глава и продължи да чете: „Естествено, той предпочете смъртта в огнената стихия пред примката на палача.“

— Това са думи на Уотсън, а не на Холмс. А Холмс казва: „Ние трябва да уважаваме решението на един благороден човек.“

— На което Уотсън възразява: „Благороден човек ли? Вие, разбира се, се шегувате? А, разбирам, имате предвид периодите на просветление в съзнанието му. А баща му, херцог Чайрски?“

Уотсън си е извадил неправилен извод от думите на Холмс. А Холмс не е сметнал за нужно да го разубеждава — ето къде е работата! Нека прочетем още веднъж: „От пожара отидох направо в резиденцията на херцога на Бъркли стрийт, придружен от Лейстрејд. Но бяхме закъснели. Той вече беше научил за лорд Карфакс, след което се е хвърлил с гърди върху меча си, скрит в бастуна му...“

— И Уотсън възкликва: „Смърт на истински аристократ!“

— И отново Уотсън е бил объркан от собственото си предвзето мнение и от това, че не разбира нарочно замъглените формулировки на Холмс. Слушай, татко! Когато Холмс заедно с Лейстрејд (забележи!) отиват в градската резиденция на херцог Чайрски, намират херцога мъртъв. Че как би могъл херцогът да научи за самоубийството на Карфакс? Не би могъл. И работата съвсем не е в това. Работата е там, че именно него, херцога, е проследил лорд Карфакс в Пакен. Между бащата и сина без съмнение е избухнало бурно спречкване. След което херцогът се връща в къщи и завършва живота си със самоубийство. Защото именно негова светлост, херцог Чайрски е бил Джек Нощната сянка. А лорд Карфакс, след като е научил това, е поел вината върху себе си, за да спаси репутацията на баща си!

— Сега виждаш ли, че съм прав — меко каза Елери. — Спомни си също така какво Карфакс е помолил Уотсън: „Кажете на всички, че Джек Нощната сянка е лорд Карфакс.“ Искал е да бъде абсолютно уверен, че вината ще падне върху него, а не върху баща му.

— Тогава Холмс е постъпил мъдро — прошепна инспектор Куин. — Не е искал да издаде тайната на Карфакс, не е искал жертвата му да се окаже напразна...

— И вярата на Дебора в баща ѝ се потвърди след три четвърти столетие.

— Поразително!

Елери взе ръкописа на доктор Уотсън и отново го отвори на страницата със заключителните бележки.

Новелата е публикувана в списание „Космос“, броеве 8, 9 и 10 от 1984 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.